

LAIKMETS

Nr. 6

1942. g.

6. februāri

Siti apgēbi frontei

RM 0,30

A u g š ā: Jaunā Itālija sauc! Uz senās Itālijas fona aug un vel-
dojas jaunā fašistiskā valsts. Senais ilktoru varas simbols —
rikšu salēklis ar tajā iesietu cirvi — apvienojis Itāļu tautu vie-
nā ciešā saimē.

A p a k š ā: Viens no lielākajiem fašistiskās Itālijas saimniecī-
sklem panākumiem bija Pontīnijas purvu nosusināšana. Iegū-
ti jau vairāk kā 3 milj. ha auglīgas zemes. Benito Musolini
miera ceļā ieguvis Itālijai jaunu provinci — Littoriju. Pirmā-
jos ražas novākšanas svētkos Littorijā plaujas mašīnu vadīja
ši lielā darba autors — Duče.

Itālijas duče Benito Musolini savā darbu
kabinetā. Viņa priekšā uz galda patlaban
uzšķirta „Carta del Lavoro“ — likums par
darbu un strādnieku tiesībām.

ITALIJA JAUNUZBŪVES DARBĀ

Blakus Lielvācijai cīņā pret Eiropas tautu
kopējo ienaidnieku nostājusies fašistiskā
Itālija. Benito Musolini vadībā Itālija isā
laikā izaugusi par saimnieciski neatkarīgu
un militāri stipru valsti. Fašisms atraisījis
Itālijas radošos spēkus un iesaistījis tos
valsts jaunuzbūves darbā. Itāļu jaunatne,
augot fašisma garā, veido drošu pamatu
stiprai nācijai. Itāļu tauta, kas pati smagi
cietusi no internacionālā židisma un boļše-
visma, viena no pirmajām pievienojās liela-
jai Eiropas brīvības cīņai, ar savu piemēru
aizraujot arī citas Eiropas tautas.

Fašistiskā Itālija jau vairākkārt pierādījusi savu karavīru drosmi un militāro spēku. Itāļu flote patrujas braucienā.

Fašisms audzina stipru jaunatni, gādājot arī par priekšzīmīgiem sporta stadioniem. Fašistu partijas sporta stadions Romā.

A p a k š ā: Fašisma valsts laikā celtais aizsprosts pār Tirso upi Sardinijā. „Laikmeta” arch.

A u g š ā: Līdzīgi Vācijai, arī Itālija izbūvē plašu autoceļu tīklu.

Viena no daudzajām Littorijas paraugsaimniecībām.

Laikmets, ko mēs patlaban pārdzi-
vojam, ir liels un vienreizējs. Pirmo
reizi pasaules vēsturē visas Eiropas
tautas apvienojušās kopējai cīņai pret
boļševismu un angļu - amerikāņu ka-
rā kūditājiem. Lielvācijas saktajai
brīvības cīņai, bez Itālijas un Japā-
nas, pievienojušās arī daudzas citas
Eiropas tautas, kuŗas izpratušas jau-
nā laika garu un savus pienākumus
pret to. Rumānijas, Ungārijas, Slo-
vakijas un Somijas karavīri, norveģu,
dāņu, spāņu, beļģu, holandiešu, fran-
ču un kroātu brīvprātīgo vienības ko-
pā ar latviešu brīvprātīgajiem austru-
mos atrodas cīņā pret boļševismu.
Eiropas tautas sakusušas vienā kopē-
jā saimē, ar vienotu domu un vienotu
gribu. Vienotā Eiropa pieteikusi cīņu
miera grāvējiem un tautu kalpinātā-
jiem. Šī kopējā cīņa radījusi Eiropas
tautu ciešu draudzību, ko nekāds
spēks vairs nespēj dragāt. **Kl.**

Viens no drosmīgākajiem ungāru aviā-
cijas eskadrijas komandieriem, kas
vairākkārt pieminēts virspavēlniecības
ziņojumos par izciliem panākumiem
gaisa kaujās.

Kroātijas aviācija apgādāta modernā-
kiem lidaparātiem. Lidmašīnas apzi-
mētas ar Kroātijas ģerboni.

Zem savas zemes
nacionālā
karoga pulcēju-
šies arī dāņu
brīvprātīgie, iz-
veidojot atsevišķu
SS ieroču
vienību.

Izvadot kaujās rumā-
ņu vienības, karalis
Mihails nodod jaunos
vienību karogus.

Spāņu brīvprātīgie
austrumos cīņu
starpbrīžos ar inte-
resi nodziļinās
dzimtenes laikrak-
stā, kas viņiem
stāsta par milku-
miem tālajā tēvijā.

„Seviljas bārdzīnis“
sastopams arī austru-
mu frontē. Spāņu brīv-
prātīgo „frizētava“.

Ēiropas tautas

kopējā cīņā

Viešmāts Ēiropas valsts — Kroāti-
las kopējā cīņā. Kroātu li-
dotājs austrumu frontē.

Ungāru lidotāji, atgriezušies no kau-
jas lidojuma, atstāsta draugiem kauju
norisi. Viņu priecīgie smaidi liecina
par gūtiem panākumiem.

Rumāņu karavīri, kas
cīņās pierādījuši per-
sonīgu uzpēmību un
varonību, saņem ap-
balvojumus un karaļa
vēlējumus.

„Laikmeta“ arch. (5).
„Adler“ (4).

Zemūdenes dodas tālā ceļā meklēt ienaidnieku. Zemūdenes komandants ar rokas spiedienu saņem izvadītāju novēlējumus: „Sekmīgu braucienu!”

ANĢĻIEM JAU 15 MILJ. BR. TONNU GUĻ JŪRAS DZELMĒ

Zemūdenes apkalpes viri ceļā uzmanīgi seko jaunāklem notikumiem, ko tiem vēsta radio.

Izšautā, vairāku centneru smagā, slaidā torpēdā, ko zemūdenes viru valodā dēvē par „zuti”, ceļā uz mērķi.

Zemūdenes komandants pie periskopa novēro un tēmē. Katra sekunde ir dārga, jo tā izšķir uzbrukuma iznākumu.

Īsā atvērta vēl izvirzē uz mērķi novadītās torpēdas ceļu, kad jau stūkss apdullinās sprādziena. Tā ir zūda, ka — trāpīts. To daļai arī zemūdenes apkalpe.

pat Amerikas un Kanadas vistuvākā piekrastē.

Ziemas ledainie ūdeņi un vētras nespēj kavēt zemūdenes vipu darbā. Tūkstošiem kilometru tālu no savas dzimtenes krastiem tās modri seko ienaidnieka kuģiem un vien pēc otra raida tos dzelmē, tā mazino pretinieka kaujas un karošanas spējas.

Pasaules kara 51 mēnesī vācu zemūdene vai to izliktās mīnas noraidīja jūras dzelmē 18.716.982 brutto tonnu koptilpumu tirdzniecības kuģu vien. No tiem 10.694.84 br. tonnu koptilpuma piederēja angļiem.

Tagadējā kara 28 mēnešos ienaidnieka kopskaitā nogremdēti jau vairāk par 1 milj. brutto tonnu tilpuma kuģu. Vairāk 10 milj. br. tonnu nogremdējušas zemūdenes, bet pārējo — lidmašīnas. Vācu zemūdenes vien kara pirmos 2 gadus nogremdēja angļiem 9.532.700 br. tonnu, lidmašīnas — 3.555.583, bet kopskaitā — 13.088.281 brutto tonnu.

Zemūdenes — viens no ass valstu iespaidīgākajiem ieročiem cīņā pret pasaules miera un drošības grāvējiem — angļiem, amerikāņiem un boļševikiem, arvien vairāk paplašina savas iespaidīgās darbības lauku. Sabiedroto valstu zemūdenes meklē izdevību pieklūt ienaidnieka vārigākām vietām — kara un tirdzniecības kuģiem visu pasaules jūru un okeanu ūdeņos. Tās kontrolē ienaidnieka ūdeņus arī Ziemeļu Ledus okeanā un

Atklātā jūrā uz
zemūdenes tor-
pēdas apkalpes vi-
el izmanto izde-
vību ietīpat
svaigo galen. In-
kams zemūde-
nei nav vēl jā-
nogremdējas.

Tīklidz atskan trauksme, seko zemūdenes
komandanta pavēle: „Ātri nogremdēties!”

Pilnā gaitā meklējot ienaidnieku. Kad to
saskatījusī sardzes modrā acs, atskan trauk-
sme: „Ienaidnieks redzams!”

Kapt.-leitn. Prien'a vadītās zem-
ūdenes torpēdas jau kara sāku-
mā — 1939. g. 15. oktobrī nogrem-
deja angļu bruņukuģi „Royal Oak”
angļu karaostā Skapa Flovā.

Pietiek nospīst tikai dažas nīcīgas podziņas,
lai šo tehnikas brīnumdarbu nogremdētu
vajadzīgā dziļumā. Virs ūdens paliek
zemūdenes acs — periskops. →

Kas paliek pāri no nogremdētā
kuģa — peldoši vraka gabali. Vā-
cu zemūdeņu apkalpes viri ir
augstirdīgi: no nogremdētā kuģa
apkalpes viņi, ja vien spēj, izglābj
cik var.

ZIEMA AUSTRUMU FRONT�Ē

Granātu metēju grupa dodas uz priekšu, lai nodrošinātu celiņus un bojavīkiem.

„Die Woche“ uzp.

Britu imperijas balsti šķobās visās frontēs. Japāņu militārām operācijām paplašinoties, angļu stāvoklis kļuvis katastrofāls ne vien Malajas archipelagā, bet arī visā Klusajā okeānā. Japāņu armijas un karaflotes desanti izceļi Austrālijas piekrastē — Jaungvinejā un Bismarka archipelagā. Rabaulā — Jaunpomernas salā vien izceļi vismaz 10.000 japāņu karavīru. Japāņu lidmašīnas bombardē Port-Darvinu, ievadījušas uzbrukumu jau tieši arī Austrālijas kontinentam.

Lai aizsargātos pret bargo salu, vācu karavīri cēlušī blīvas balķu ēkas. Nodrošinot tās arī pret granātu šķembām, ārsienas nostiprina ar stāvbalķiem.

„Die Woche“ uzp.

JAPĀŅU PĀRĀKUMS KLUSAJĀ OKEĀNĀ.

Novērtējot japāņu panākumus Klusā okeānā telpā, Britu imperijas kapracim Čerēllam apakšnamam sniegtā bilancē par militāro stāvokli frontēs bija jāatzīstas, ka jūras valdnieci Anglijai nācies atdot varu Klusajā okeānā Japānai. Anglija arī ar visu Ziemeļamerikas Savienoto valstu atbalstu un palīdzību valrs nespēj sargāt savai eksistencei nepieciešamos sakaru ceļus ar imperijas sastāvdaļām un Ameriku.

Japāņu bruņukuģis „Yamashiro“ 29.930 t tilpuma ar saviem 35,6 cm kalibra tālšāvējļiem lielgabaliem ir trešais lielākais kara-kuģis zem Saules lēkta zemes karoga.

„Das Reich“ uzp.

Somu vienības Ziemeļkarelijā apgādes transportā plašos apmēros izmanto ziemeļbricēkus, kas spēj pārvarēt dziļāko sniegu.

„Das Reich“ uzp.

ZIEDOŠANAS PRIEKŠS

Aiz mūsu robežām milzīgajos Padomju savienības klajumos salā stāv vācu varonīgās armijas kaņavīri. Kopā ar daudzu Eiropas tautu un arī latviešu tautas labākajiem dēliem tie ārkārtīgi smagos ziemas apstākļos veido nesalaužamu valni Eiropas aizsardzībai pret zvērisko boļševismu.

Ši nesatricināmā vaļņa aizsardzībā mēs drošā pašlāvībā varam veidot tālāk savu dzīvi, drošā pašlāvībā, ka, ziemai beidzoties, boļševismam dos pēdējo nāvīgo triecienu. Tad galīgi izzudīs rēgs, kas draudēja iznīdēt latviešu tautu.

Dziļā pateicība mūsu atbrīvotājiem un mūsu drošības sargātājiem — frontes kaņavīriem izpaudās daudzajos siltu apģērbu un pārtikas ziedojumos, kas nākuši jau kopš agra rudens, sevišķi no laukiem.

Mēs, latvieši, pateicoties savai darba mīlestībai un inteliģencei, esam dzīvojuši turīgi un mūsu klimatiskos apstākļos uzkrājuši daudz siltu apģērbu gabalu, kādi lielos daudzumos tagad nepieciešami kaņavīriem, kas dziļajā sniegā un lielajā salā cīnās frontes priekšējās līnijās.

Mēs nedrīkstam domāt un teikt, ka esam darijuši visu, kas stāvējis mūsu spēkos. Mūsu kaimiņu tauta — igauņi, kuņas locekļu skaits patreiz ir uz pusi mazāks, ziedojuši vairāk siltu apģērbu nekā mēs, latvieši.

Tas nav noticis tādēļ, ka igauņu tauta no boļše-

viku jūga vēl vairāk cietusi nekā mēs. Ziedošanas priekša latviešiem arī nekad nav trūcis. Bet igauņu iestādes, organizācijas, sabiedriskie darbinieki bijuši daudz rosīgāki noskaidrošanas darbā, parādījuši daudz lielāku aktivitāti siltu apģērbu vākšanas sistēmiskā organizēšanā.

Reichskomisāra Lohses jaunais aicinājums ziedot līdz š. g. 8. februārim tos ziemas apģērbus, bez kuņiem varbūt tomēr varētu iztikt, latviešu tautai deva jaunu iespēju parādīt savu atzinību mūsu drošības sargātājiem.

Ar to mūsu ziedotgriba, mūsu vēlēšanās palīdzēt frontes cīnītājiem neapsiks. Tā nav ierobežota ar atsevišķām akcijām, atsevišķiem termiņiem. Tā nav ierobežota arī ar vienu vai otru ziedojumu vai palīdzības veidu un tās izvešanai dzīvē nav jāgaida atsevišķie uzsaukumi. Ka tas tā ir, to latviešu tauta jau pierādījusi un vēl vairāk pierādīs. Tikai latviešu iestādēm un organizācijām, latviešu vadošiem darbiniekiem jāpalīdz atrast pareizākos veidus, kādos tautas slāņu ziedot un palīdzēt griba var izpausties, un šis darbs aktīvi jāorganizē.

Ziedošanas priekšs, kļūstot šādā veidā par reālu atbalstu mūsu drošības sargātājiem, dokumentēs latviešu nostāju jaunā laikā, rādīs mūsu kopību ar Jaunās Eiropas veidotājiem.

A. F r e i m a n i s.

Sniegā un salā vācu kaņavīri austrumu frontē veido stingru valni Eiropas drošībai.

Fašistiskā ITĀLIJA

Lai izrautu Itāliju no bolševisma draudiem un sāktu valsts uzbūves darbu, 1922. gada oktobrī fašistu vienības devās gājienu uz Romu. Gājienu priekšgalā atradās fašistu

Quadrumvirat's: Bianchi, ģen. de Bono, de Vecchi. Ceturtais padomes loceklis bija Balbo.

„Laikmeta“ arch.

„K arognēsji, paceliet savus standartus!“ — ar šo saucieni Itālijas fašistu vadonis Benito Musolini 1922. gada 24. oktobrī noslēdza savu runu, uzrunājot Neapolē sanākušos 50.000 melnkreklus. Tūkstošbalsīgas gaviļes atbildēja Dučem, saucot: „Duce! A Roma! A Roma!“

Dzelzainu seju un stingru skatu runātāju tribīnē stāvēja virs, kas šajā dienā pirmo reizi virs sava melnā fašista krekla uzlicis Romas krāsas. Viņš zināja, ka vajadzīgs tikai viens vārds un gājiens uz Romu sāksies. To zināja un juta arī fašisti, kas šajā dienā bija sapulcējušies Neapolē no visas apkārtnes. Visi juta, ka lielais brīdis ir tuvu.

Pasaules karā beidzoties un frontes cīņtājiem atgriežoties mājās, tie atrada savu dzimteni tādā pat stāvoklī, kādā Adolf's Hitler's tajā pašā laikā atrada Vāciju. Kad 1919. gadā visā Itālijā notika plašas komunistu sanāksmes un demonstrācijas, Benito Musolini, toreizējais laikraksta „Popolo d'Italia“ izdevējs un redaktors, 23. martā Milānā nodibināja fašistu vienību. Ar aicinājumu „A noi!“ — Pie mums! — Musolini aicināja frontes cīņtājus un visus gara un fiziskā darba strādniekus apvienoties Itālijas glābšanai no politiskā un saimnieciskā sabrukuma. Atgādinot senās Itālijas varenību, Musolini par fašisma ārējo simbolu izvēlējās veco liktoru zaru saišķi ar tajā iesietu cirvi.

Nedaudz dienas vēlāk fašistu vienības nodibinājās Ģenujā, Turinā, Veronā, Neapolē un daudzās citās pilsētās. Studenti un bijušie kaņavīri, ierēdņi un strādnieki uzvilka melnos krekļus, lai sāktu cīņu par savas dzimtenes labāku nākotni. Šī cīņa nebija viegla, jo bolševisma iespaids saskaldītajā un sadrumstalotajā Itālijā bija liels. 1919. gada novembrī Milānā notiekošajās vēlēšanās fašisti

ieguva tikai 4000 balsis, kamēr par komunistu sarakstu bija nodotas 180.000 balsis. Taču šāds vēlēšanu iznākums tikai pamudināja fašistus būt vēl neatlaidīgākiem savā cīņā. Divus gadus vēlāk Itālijas kameras vēlēšanās blakus 15 komunistiem ievēlēja 33 fašistus. Isā laikā tautas vairākums bija nostājies aiz jaunās kustības.

Fašistu vienību locekļu skaits auga. 1921. gada 7. novembrī Musolini nodibināja nacionālfāšistisko partiju, kuņai jau nākamā vasarā darbos bija jāpierāda savs spēks. Kad 1922. gada vasarā trešā internacionāle sāka draudēt ar ģenerālstreiku, fašisms pieteica cīņu. Fašistu cīņas vienības okupēja Milānas komunistu laikraksta „Avanti“ redakciju, rātsnoma durvis nostājās fašistu sardze. Partijas valdība uztraukums — kas notiek, ko „las Musolini“ isti grib. Sekojot savam paradumam visu pirkt un pārdot, politiskās grupas piedāvāja Musolini ministra posteni, cerot tādā kārtā izbeigt augošos draudus savai varai.

Šo piedāvājumu Musolini noraidīja tikpat strupī un noteikti kā Adolf's Hitler's 1932. gada augustā noraidīja vicekanclera amata piedāvājumu. Gluži tāpat kā Adolf's Hitler's, arī Benito Musolini nebija radījis tautas kustību, lai sāktu kompromisa politiku ar dažādām grupām un politiskām partijām, kuņam sava kabata rūpēja vairāk par visas tautas labklājību.

Valdības un politisko grupu uztraukums kļuva vēl lielāks, kad 1922. gada 24. oktobrī Neapoles San-Karlo teātrī atskanēja fašistu saucieni — „Uz Romu, uz Romu!“ Valdība, kas nebija spējusi mazināt bezdarbu un vispārējo saimniecisko postu, jutās apdraudēta no jaunās varenās kustības, kuņā tik isā laikā bija pāršalkusi Itāliju. Provinču policijas prefekti saņēma pavēli

stingri uzraudzīt fašistu vadoni Musolini un par katru viņa soli ziņot ministru prezidentam Faktam.

Tajā laikā Neapoles Vezuvis viesnīcā Musolini bija sapulcējis savus tuvākos līdzstrādniekus un nodibināja četru viru padomi — Quadrumvirat'u, kuņā darbojās Balbo, Bianchi, de Bono un de Vecchi. Ar šo brīdi Quadrumvirat's bija fašistu augstākais varas orgāns.

Romā uztraukums arvien pieņēmas. Politiskā neskaidrība bija tik liela, ka karalis atstāja savu lauku mītni un ieradās Romā. Karalis atrada priekšā tikai jukas un nenoteiktību. Ministri, šķiet, bija zaudējuši galvu un ministru prezidents pastāvīgi pieprasīja policijai ziņojumus, kur atrodas Musolini. Saņemot ziņu, ka Itālijas fašistu vadonis Musolini patlaban noskatās operu Milānas „Skalā“, valdības locekļi nomierinājās, Virs, kas pēdējā brīdī iet uz operu, taču ne-taisis apvērsumu. Viņi maldījās. Viņi nezināja, ka priekš ierašanās teātrī Musolini bija devis pavēli Romas gājienu sagatavošanai. Operā Musolini arī saņēma vēsti, ka viss sagatavots.

27. oktobrī fašistu vienības ieņēma pasta, telefona un dzelzceļa stacijas visās provincēs. Milānā bija sapulcējušies daudzi desmiti tūkstoši melnkreklu, lai uzklautu Dučes pavēli Romas gājienu sākšanai. Nākamā dienā ministru prezidents Fakta, bez karaļa ziņas un piekrišanas, izsludināja aplenkuma stāvokli un deva pavēli kaņaspēkam apturēt fašistu gājienu. Drīz vien pie karaļa ieradās armijas vadība un paziņoja, ka kaņaspēks atsakās pacelt ieročus pret fašistiem, arī tautas vairākums stāv fašistu pusē. Kad Fakta nolika karalim parakstīšanai dokumentu par aplenkuma stāvokļa izsludināšanu, karalis atteicās: „Ministra kungs, es atsakos šo rīkojumu parakstīt. Es nevēlos pilsoņu kaņū.“

Pusdienas laikā paziņoja karaļa dekrētu par aplenkuma stāvokļa atcelšanu un valdības atkāpšanos. Tajā pašā laikā pirmās melnkreklu vienības iesoļoja Romā. Nākamā dienā karaļa adjutants pieprasīja telefonisku savienojumu ar Milānas laikraksta „Popolo d'Italia“ redakciju un redaktoram Benito Musolini nodeva karaļa aicinājumu uzņemties jaunās valdības sastādīšanu. Musolini nekavējoties brauca uz Romu. Stacijā viņš ataicināja pie sevis dežurantu un teica: „Dežuranta kungs, es vēlos aizbraukt tieši astoņos. Sākot ar šo dienu vilcieni satiksmei jānotiek tieši pēc saraksta.“

Cīņa par Itālijas atjaunošanu bija beigusies. Tagad sākās darbs.

Benito Musolini bija jāveic milzu darbs savas dzimtenes jaunūzbuvei. Iepriekšējo gadu chaoss valsti bija novedis bezdibens

malā. Valdija ārkārtīgs bezdarbs un trūkums. Bolševistisko elementu uzkūditie streiki valstij bija nodarījuši milzu zaudējumus. Nepilnu divu gadu laikā Itālijā bija notikuši 2070 streiki. Jaunās valdības pirmais solis bija streiku aizliegums un aicinājums visai tautai ieslēgties kopējā darbā.

„Es dziļi cieņu tulznas strādnieku rokās. Arī es, kam nav nekāda dižcilības titula, esmu redzējis tulznas savās rokās. Dižcilīgs ir tikai tas, kas strādā, kas arī savu akmeni pieliek lielajai tēvzemes jaunuzbūvei!“ uzrunājot strādniekus teica Musolini.

Nokārtojot saimniecisko dzīvi, Musolini pirmā kārtā izdeva likumus par strādnieku tiesībām un pienākumiem. Fašistiskā Itālija, līdzīgi nacionālsociālistiskai Vācijai, nešķiroja ļaudis darba devējos un darba ņēmējos — visi ir viena kopēja darba darītāji, vienalga, vai to dara ar rokām vai ar galvu. Pārkārtotam valsts saimniecības plānam izdevās panākt, ka jau pēc dažiem gadiem Itālijas labības kopējā raža no 90 milj. centneru pieauga uz 160 milj. Valdija kārtība arī rūpniecībā un satiksmē. Fabrikas, kas bija pārtraukušas darbus, tos atjaunoja, pirmā kārtā izmantojot iekšzēmē atrodamās izejvielas.

Viens no vislielākajiem fašistiskās Itālijas panākumiem bija Pontinijas purvu nosusināšana. Ar šiem malārijas dīglu pilnajiem

Benito Musolini un Itālijas kropprincis, izvadot uz fronti jaunas vienības, pieņem kara spēka parādī.

„Laikmeta“ arch.

purviem, kas atrodas ap 40 km no Romas, agrāk bija pūlējies vairāki karali un Romas pāvesti, taču bez redzamiem panākumiem. Malārijas odi, kas mitinājās šajos purvos, ik gadus aiznesa malārijas dīgļus apm. 300.000 personām. No tām apm. 5000 mira. Visi mēģinājumi odu iznīcināšanai ar narkotikām un vāra arsenu palika nesekmīgi. Pēc Dučes ierosinājuma no Meksikas atveda vairākus simtus Meksikas zobaino karpu (*Gambusia*), kurām odu oļņas ir galvenais pārtikas līdzeklis, un ielaida tās purva ezeriņos. Pasākums sekmējās, un jau gadu vēlāk Pontinijas purvus šķērsoja vairāki atūdeņošanas kanāli.

Jaunās Itālijas spēku rāda fašistu militārās vienības, kas tagad kopā ar regulāro armiju cīnās pret bolševismu un tā sabiedrotiem.

„Laikmeta“ arch.

1934. gada 18. decembrī Musolini svinīgi atklāja fašistiskās valsts radīto, purvam atgūto 93. provinci — Littoriju. Jaunajā provincē rosīgi turpinājās izbūves darbi. Pacēlās viena pilsēta pēc otras. Galvaspilsētai Littorijai ar nepilna gada starplaiku sekoja Sabaudija, Pontinija, Savoja, Aprilija, Pomecija un lidotāju pilsēta Gvidonija. Jauno zemi šķērsoja modernas šosejas 600 km kopgarumā un to malās pacēlās atsevišķas lauksaimnieku dzīvojamās un saimniecības ēkas. 220.000 pasaules kara dalībnieku, kas pārcēlās uz dzīvi odiem un staignājiem atkarotajā apgabalā, šē atrada auglīgu zemi lauku iekopšanai. Jau pirmajā gadā labības raža pārsniedza 220.000 centneru. Bez tam pļavas un zālāji deva iespēju uzturēt 15.000 govju. Iekārtotās dārzniecības apgādāja Romu un tuvējo apkārtni ar dārzājiem, augļiem un košuma puķēm.

Pontinijas purvos celtās pilsētas ir moderno pilsētu celtniecības paraugs. Še ievērotas visas modernās arhitektūras prasības. Pilsētas celtas pēc ripķveidīgās centralizācijas principa. Pilsētas centrā atrodas pārvaldes un partijas nams, kā arī viesnīca, teātra un kultūras nams. No centra starveidīgi uz visām pusēm iet ielas, ko ierobežo modernas dzīvojamās ēkas un nelieli dārziņi.

Fašistiskā Itālija valsts pamatā likusi ģimeni. Valsts rūpes par ģimenes dzīves stipruma uzturēšanu ir sevišķi lielas. Līdzīgi Vācijai, arī Itālijā darbojas palīdzības organizācija „Māte un bērns“. Tās īpašumā ir daudzi atpūtas nami jaunajām mātēm. Valsts piedalās arī jaunatnes audzināšanā. Benito Musolini kādā runā teicis zīmīgus vārdus, kas gan nav saprotami burtiski: „Fašistiskā valsts cilvēku sešu gadu vecumā atrauj ģimenei un 60 gadu vecumā atdo to atpakaļ.“ Šie vārdi liecina, ka valsts rūpes jaunatnes audzināšanai par derīgiem pilsoņiem sākās jau agrā bērnībā. Fašistiskās jaunatnes organizācijas un stiprā ģimene radījušas Itālijā jaunu un spēcīgu paaudzi, kas veikusi lielu valsts saimnieciskās jaunuzbūves darbu un izveidojusi stipru un varenu Itāliju.

Līdzšinējais saturs.

Jaunais Gaiziņu saimnieks Andris, uz cēlis pirti slēpotāju vajadzībām, gaida līdz ar pirmo sniegu no Rīgas Gaiziņkalnā ierodamies Latvijas slēpošanas meistari Baibu Lielupi — sauktu Sniega Rozi. Ziemas biedrības rīkotajā egļītes vakarā treneris Daugavietis aizsūta Sniega Rozi agri mājās, jo meistarei jāgatavojas ziemas sporta olimpiādei Šveicē un jāievēro stingrs dzīves veids. Mājās Sniega Rozi brīdina māte, lai meita pārtrauc draudzību ar sporta žurnālistu Tālavu — tas bieži ciemojoties pie smaržu rūpnieka Griķa meitas Dailas. Aizvainota Sniega Roze izzogas no dzīvokļa un restorānā „Dārza pagrabs“ viena pati dzer vinu, kur viņu novēro jaunais Griķis. Otrā dienā Sniega Rozei par savu uzvešanos jāatbild Ziemas biedrības goda tiesā. Liktenīgā brīdī viņu glābj jaunais Griķis, Dailas brālis, kas uzdodas par Baibas Lielupes līgavaini. — Sniega Rozi no biedrības neizslēdz.

Isi pirms Ziemassvētkiem Sniega Roze kopā ar citiem izlases slēpotājiem dodas uz Gaiziņkalnu, lai uzsāktu kārtējos treniņus. Viņa saņem sirsniņu vēstuli no pasaules slēpošanas meistara norveģa Dāga Gundabrandu.

Tanī pašā laikā arī pūdera princese Griķu Daila iedomā mācīties slēpot un brauc kopā ar savu šoferi — skaisto Riču uz Gaiziņiem. Ričs, noskaities par jaunkundzes untumu, vakarā apstājas Jumurdas silā un paziņo, ka tālāk dziļā sniega dēļ nevar braukt. Uz ceļa gadās kāds Jumurdas veuks ar sienu vezumu — tas uzsēdina Dailu uz vezuma un pārved vecmodīgās lauku mājās Kubulniekos, kur pūdera princesei jāpārnakšņo. Tikai Ziemassvētku vakarā viņi sasniedz Gaiziņkalnu. Slēpotāji dedzina kalna galā egli, bet Daila, nogerusi no grūtā ceļa, aiziet tūlīt gulēt. Sportisti ar Rīgas viesiem svēta Gaiziņos svētku vakaru.

Pirmo svētku dienā Gaiziņkalnā satiekas Griķu Daila un Sniega Roze. Sporta žurnālistu Tālavu mīl arī klusā redakcijas mašīnrakstītāja Rasma, kas slimo ar tuberkulozi. Viņa atbraukusi Gaiziņā slēpot, pārpūlējas un pēc tam saslimst ar plaušu karsoni. Svētku priekš Gaiziņā turpinās. Slēpotāji riko karnevālu, kurā Sniega Roze sastrīdas ar Dailu. Vakara karnevālu noslēdz tradicionālais slēpotāju lāpu brauciens.

(5. turpinājums.)

XI

Rīgas slimnīcas pelēkajā gaitenī, kurā nekad neatstāja formalina smaka, satiekās divas jaunas, druknas kopējas. Viena nesa rokā rožainu rožu pušķi un karti, otra tūlīt ziņkārīgi apstājās. „Mīļā, kam tad šitās?“ sarta gaišmate piedūra pirkstu ziemas rozēm trauslos kātos, kas smaržoja pēc sil-

tumnīcas. „Nu, tai tur,“ tumšmate pamāja ar galvu uz slimnīcu istabas pusi, „Rasmai Ābelei, vai kā viņu sauc. Sūta viens kungs, Juris Tālavs, redaktors,“ kopēja burtoja karti. „Viņa esot bijusi mašīnrakstītāja „Sodienas“ redakcijā.“

„Tik daudz rožu un par velti!“ otra izsaucās neapmierināta. „Tā mašīnrakstītāja šorīt nomira, vai tu to nezināji?“

„Nomiral“ otra izsaucās un kā vilusies pasvārstīja rožu pušķi rokā. „Nu tad tās puķes būs jāuzliek uz krūtīm, ko lai dara. Es jau domāju, ka viņa ilgi neizturēs, ārsts Zāle domāja tāpat. Plaušas viņai jau bijušas lupatās. Bet klau, draudzene, diez' vai tas Tālavs viņai nav kavalieris?“

„Kur nul“ gaišmate savilka seju, „viņu pat neviens nav apmeklējis pa šo laiku, varbūt vecāku nemaz nav, jā, viena kundzīte no redakcijas bija atnākusi, bet mašīnrakstītāja tikai murgoja, neko sarunāt nevarēja.“

Tumšmate nicīgi paskatījās rozēs: „Tad jau tās redaktors tikai pieklājības dēļ atsūtījis. Nu, jānoliek ir. Vai liķis jau kapličā?“ „Nē, vēl tepat. Bet pagaidi, trīs smukākās tu varēji man iedot, draudzenei šodien vārda diena, un puķes tagad dārgas. Še, ietin papīrā, lai neviens neredz.“

Kopējas atvēra mazās istabiņas durvis, kurā lika visus slimnīcekus bez cerībām. Slimnīcā to sauca vienkārši par nāves istabu. Ziemas priekšpusdienas pelēkā gaisma iespidēja pa vienīgo logu. Slimnīcas gultā sastingusi gulēja mašīnrakstītāja Rasma. Acu vietā bija tumši dobumi, bet lūpu kaktiņos tumšas, sakaltušas asinis. Deguns izcēlās kā asa smaile. Plankumainā seja liecināja, ka nāve Rasmai nebija nākusi kā mīļa draudzene vai žēlastība, bet jauna mocītāja. Par viņas ciņu pēdējā naktī stāstīja arī skābekļa baloni, kas vēl nebija iznesti.

Mirt plaušu karsoni nebija viegli. Veseļīgā kopēja neapmuls, kaut istabā juta vēl nāvi. Droši viņa, tik daudz mirušus redzējusi, nolika rozēs uz pelēkās cietās segas, kas slēpa Rasma augumu. Ziedi uz segas izskatījās kā divains rožains traips.

Tās bija Tālava rozēs, kurās Rasma vairs nevarēja saņemt savos trauslajos pirkstos. Un arī tās, pirmās un pēdējās, Tālavs sūtīja kā redaktors savai mašīnrakstītājai.

XII

Pēc Ziemassvētkiem Sniega Roze saņēma stingru brīdinājumu no Ziemas biedrības

valdes. Savas personīgās lietas viņa nedrīkstot jaukt ar sportu, citādi tomēr būšot Ziemas biedrība jāatstāj.

Brīdinājumu paziņoja treneris Daugavietis, kas bija gluži izmisis Baibas dēļ. Kā nu tā varēja? Gaiziņkalnā izplaukāt sava līgavaiņa māsul Sportisti patiesību nezināja. Baiba pati juta, ka Ziemas biedrība šogad pavisam nav ar viņu apmierināta, kaut gan meistare trenējās tāpat kā citas ziemas. Sports un mīlestība viņas dzīvē bija sapinušās kā vecas egles saknes.

Jaunā gadā Gaiziņi palika tukšāki un klusāki. Lielākā daļa slēpotāju aizbrauca uz Rīgu darbā. Palika tikai Sniega Roze, Lūdums, Dorainis, Daugavietis un jaunais pāris — Rūsiņš ar mazo Ritiņu, kas turējās kopā kā vienā čemā saauguši rieksti.

Uzsnīga jauns sniegs, bet dienas un nakts bija skaidras. Slēpotāji reizēm dzīvoja pa kalnu zvaigžņu gaismā līdz pusnaktij. Mēness naktīs Gaiziņkalnā bija tik gaišs, ka varēja grāmatu lasīt. Augstu debesis stiepās sudrahains Putnu ceļš, mirdzēja Greizie rati un Sietiņš, bet tālu lauku mājās rēja suņi, vai nakts klusumā baigi ievaidējās ezeru ledus. Egles šādās naktīs izskatījās tik tumšas un lielas, ka nevarēja pat galotnes saskatīt.

Pa apsarmojušām skatu torņa kāpnēm, kas divaini čīkstēja zem apkaltajiem zābakiem, Sniega Roze dažreiz uzkāpa pašā augšā. Tur viņa stāvēja kā sastingusi baltajā mēness gaismā un skatījās melnajā mežu svītrā pie apvāršņa, kamēr Lūdums vai Daugavietis lejā sauca: „Sniega Roze, ū—ū!“ kas skaļi atbalsojās Gaiziņkalna eglēs. Baiba tad jutās kā no sapņa izcelta un lēnām kāpa lejā.

Šādās reizēs viņa nedomāja ne par veiklo tumšo sporta žurnālistu Tālavu, ne nopietno un bagāto Griķu Antonu Rīgā, bet par tālo Norveģiju un labāko slēpotāju pasaulē — Dāgu Gundabrandu.

Skaidrā, saltā ziemas nakts viņas domas vienmēr aizveda uz ziemeļiem pie Dāga, liela, stalta norveģu puīša, kas atgādināja seno vikingu. Sniega Roze ar lepnumu atcerējās kā Šveicē un Tirolē viņu apskauda visas ārzemnieces, redzēdamas blakus Dāgam Gundabrandam. „Skaistais milzis“, tā Dāgu tur sauca ārzemnieces un sūtīja viņam pat puķes, par kurām Dāgs pieklājīgi pateicās un ielika puķes tikpat pieklājīgi ūdens traukā savā istabā, bet vairāk neko jūsmotājas no viņa nesagaidīja. Mierīgs un kluss kā fjords vasarā, Dāgs so-

loja blakus Sniega Rozei pa Insbrukas vai Davosas ielām, bet viņa tumšzilās acis staroja tā, ka katrs pretimnācējs vai apstājās.

Dāga saulainie mati, bronzas brūnā ādas krāsa un spēcīgais augums, viņa gaišā, atklātā seja saistīja ne tikai sievietes, bet arī vīriešus. Un kad Dāgs smaidīja, tad likās, ka viņš ar savu starojošo smaidu spēj apbalvot sērdieņus, samierināt ienaidniekus un iegūt bērnu mīlestību.

Cilvēki teica, ka viņam dvēsele starojot sejā. Dāgam Gundabrandam piemita liela smalkjūtība un gara dižciltība. Viņš bija cēlies no vecas norveģu ģimenes un viņu pašu dēvēja par inteligentāko sportistu pasaulē. Gara dāvanas un skaistumu Dievs bija brīnišķīgi apvienojis šai vīrietī.

Dāgs bija kalnu inženieris, mīlēja mūziku un interesējās par mākslas vēsturi, bet savu lielāko dzīves daļu ziedoja slēpēm.

Sniega Roze viņu atcerējās ziemas sporta olimpiādē Šveicē, kur Dāgs ieguva zelta medaļu un pasaules meistara titulu. Olimpisko lauru vainagu gaišajos matos, sava klasiskā skaistuma apgarots, viņš stāvēja uz paaugstinājuma pret dzidrajām ziemas debesīm, tūkstoš un desmit tūkstoš balsu gaviņu apšalkts. Pūlis trakoja sajūsmā par cēlo norveģi. Gaisā lidoja vijolišu pušķi, maigas meiteņu rokas māja gaisa skūpstus, plīvoja mutautiņi, viri vicināja cepures un norveģu sauciens „heijā, heijā“ dārdēja kalnos kā pērkons. Visapkārt drūzmējās preses fotografi un sica filmu aparāti...

Tā bija neaizmirstama aina. Citādi tas bija ar Tālavu. Gandrīz ar varu viņš ielauzās Baibas dzīvē. Davosā viņi dzīvoja vienā viesnīcā un Tālavs sekoja Sniega Rozei ik uz soļa. Viņi vakaros daudz dejoja. Jo Tālavs mīlēja dejas kā zēns skriešanos. Viņš bija greisirdīgs pat uz citiem žurnālistiem, kas Baibu izprašāja, un sportistiem, ar kuriem Baiba kopā slēpoja.

Daugavietis necieta Tālava uzmākšanos Baibai, līdz Sniega Roze pati pateica, ka Tālavs viņai patīkot.

Tas bija pēc tam, kad Baibas meitenīgās acis pirmo reizi pavidēja svešāda blāzma un lūpas kvēloja kā svaiga rēta.

Rīgā Tālavs izturējās pret viņu kā līgavainis. Viņš viņas abas ar māti bieži apciemoja, gāja kopā ar Baibu uz sporta sacīkstēm un kino, tikai par kāzām neko nerunāja. Tā pagāja divi gadi. Tālavs drusku atsala, parādījās Griķu Daila...

Kaut Dāgs atbrauktu savā lāčādas kažokā no Trondheimas un aizvestu mani no visas šīs jezgas, no Juļa gaisīgās dabas un manas vājības pret viņu, no Griķu Dailas greisirdības un Ziemas biedrības pārmetumiem, no Daugavieša neapmierinātības un lauku zēna Andra skumjā skata, kas laikam saprot, kādos tiklos esmu sapinusies, un Griķu Antona augstsirdības, Sniega Roze vēlējas, zvaigžņainā naktī nokāpdama pa Gaiziņkalna skatu torņa kāpnēm lejā.

Sniegs čirkstēja zem slēpēm, kad viņa blakus Līdumam klusēdama slēpoja uz Gaiziņiem. Lielās istabas logos dega uguns, Maija gaidīja vēlos slēpotājus ar siltām vakariņām — karstu pienu, sviestā ceptām Taleja zivīm vai rīsu biežputru ar rozīnēm un cukuru.

Līdums pazina Baibu kā savu meitu. Viņš šad tad sānis paskatījās Baibas nopietnajā sejā — manīja, ka meitenes dvēselē norisinās kāda ciņa. Pie Gaiziņu mājas durvīm Līduma roka draudzīgi uzsita Baibas plecam. „Galvu augšā, spēka meit!“ viņš jokojā, un Baiba iesmējās. Tā bija vislabākā atbilde Līdumam, bet vēl pie vakariņu galda griestu lampas gaismā viņš norūpējies sekoja Sniega Rozes domīgajām acīm, kas zaigoja kā divi kalnu dārgakmeņi.

Savā istabā Sniega Roze sameklēja pildspalvu un Gaiziņkalna skatu karti — viņa gribēja rakstīt Dāgam Gundabrandam.

XIII.

Kādu rītu, kad Sniega Roze uzcēlās agrāk un viena pati aizgāja uz kalnu, viņa pie skatu torņa ieraudzīja svešu slēpotāju. Tas bija vīrietis vienkāršā treniņa tērpā, tumšzilu cepuri galvā. Viņš sēdēja uz krustiski saslietām slēpēm un skatījās, kā liesmoja ziemas debesis — drīz vajadzēja lēkt saulei. Kad Sniega Roze bija svešajam gandrīz jau blakus, vīrietis pagriezā galvu. Pelēkas, dziļas acis drusku zobgalīgi, drusku šķelmīgi raudzījās viņā. Tas bija — Antons Griķis! Sniega Roze ātri pagriezā slēpes uz otru pusi, gar Dailas brāli viņai nebija nekādas daļas.

Antons piecēlās un sāka knibināties gar savām slēpēm. Viņš neuzsauca pat „heijā“ vai „hallo“, kā tas Gaiziņkalnā bija parasts. Sniega Roze juta, ka viņai dusmās piesarkst ausis. Tik netikama bija sastapšanās ar „līgavaini“. Ātri kā vējš Sniega Roze palaidās uz Taleja pusi un pazuda jaunajā bērzu audzē. Tikai lauka malā viņa apstājās un klausījās — nē, Antons viņai pakal neskrēja...

Tanī pašā dienā Baiba saprata, ka jaunais Griķis ieradies Gaiziņkalnā viņu spīdzināt. Pusdienas laikā, kad kalnieši nolēma doties uz Bākūzi, viņiem ceļu aizkrustoja jaunais Griķis. Vienā minūtē viņš sapazinās ar visiem kalniešiem, purināja sirsnīgi Daugavieša un Līduma rokas un bez vismazākās kautrības uzrunāja Baibu ar „tu“. Sniega Rozei vaigi ziedēja kā sarkanas neļķes. Tā bija bezkaunība! Bet jaunais Griķis tēloja līgavaini ar zēna uebēdību. Viņš zināja, ka Sniega Roze ir nevarīga sportistu vidū. Viņa nevarēja atklāt patiesību, to Ziemas biedriba nepiedotu. Visi ticēja, ka Griķis ir Baibas līgavainis, tikai Līdums lūkojās aizdomīgi. Baibas acis viņš lasīja nevarīgas dusmas. Tās redzēja arī Antons un klusībā smējās.

„Tu, mīļā meitene, nemaz nepriecājies, ka es atbraucu! Jāslēpo tev būs vēl vai-

Tur viņa stāvēja kā sastingusi baltajā mēness gaismā un skatījās melnajā mežu svītrā pie apvāršņa.

rāk un Gaiziņos es nedzīvošu. Es arī griibu, lai tu šogad kļūsti Eiropas meistare, to es Ziemas biedrībai apsoliju. Mums vēl laika diezgan... Antons teica skaļi, lai visi varētu dzirdēt.

Nē, tas Sniega Rozei bija par daudz. Jaunais Griķis bija zems cilvēks. Varbūt viņš atrieba savu māsu...

Sniega Roze strauji apgriezās un skrēja cik vien jaudāja atpakaļ uz Gaiziņiem. Aiz dusmām un kauna viņai pat asaras saplū-

da acīs. Bet Antons gluži mierīgi slēpoja uz Bākūzi.

„Pie joda devītāl“ īgni un reizē žēli izsaucās Daugavietis, kad viņi abi ar Līdumu izmēģināja neiebrauktu slaloma ceļu Bākūža kalnā, „no meistares goda Sniega Rozei būs tomēr jāatsakās. Viņai ar to Griķi nav kaut kas kārtībā.“

Griķu Antons bija apmeties Siržu kalnos pie slēpju meistara Paegliša, bet launaga laikā viņš sparīgi pieslēdza savas slēpes pie Gaiziņu durvīm un kopā ar kalniešiem nodauzīja priekšnamā sniegu no zābakiem.

Baibai, kuŗa patlaban vaskoja slēpes, notirpa pirksti, bet jaunais Griķis smējās kā uzvarētājs. Tūlīt viņš atrada ceļu uz virtuvi un rožainās, labsirdīgās Maijas sirdi, kas svītrina priekšautā vilka siltas karašas no krāsns, un Griķa kungs jautri sēdās pie smaržīgas iesala kafijas krūzes tāpat kā citi.

Sniega Roze sēdēja pie galda pretīm Griķim salta kā īsts ziemas zieds un skatījās krējuma traukā, lai nebūtu jāredz, kā Griķa pelēkajās acīs sprēgāja divas zobgalības dzirksteles. Viņa vareni valdījās, bet Griķis tomēr redzēja, ka meitenes ausis kaisa. Dusmas Sniega Rozes sirdī gāzās kā Daugavas pali. Ko šis nekauņa īsti gribēja! Kā viņš uzdrošinājās!

Kad pēc launaga Sniega Roze lepni piecēlās no galda, Griķis viņai sekoja. Pie kāpnēm, kas veda uz Baibas augšistabu, Sniega Roze apsviedās.

Griķa acis bija pavisam tuvu. „Ko jūs no manis vēlaties?“ Sniega Roze skarbi jautāja un neapzinīgi atkāpās soli atpakaļ. Slaidais Griķa augums pauda vīrišķību un drosmi. „Gribu jūs kaitināt, Sniega Roze, tikai kaitināt! Gribu, lai jūs atklājat patiesību un Ziemas biedrība jūs izsviež. Slavas jums jau pietiek un... Griķa tonis kļuva vēl rotaļīgāks, „... tad jums nebūs ko darīt un es jūs apprecēšu. Nē, nemēģiniet man sist, Sniega Roze, man domāto plauku jau saņēma mana māsa. Uz redzēšanos rīt kalnā!“ un Griķis aizgāja vijīgiem soļiem, saņemdam mugurā vārdu kā saniknotas meitenes rokas sviestu akmeni — „Nelietis!“

Otrā rītā Antons bija vēl lielāks nelietis. Viņi satikās sportistu barā un Baiba tādēļ centās neizrādīt savu ienaidu, kad Griķis gluži vienkārši paņēma meistari aiz zoda un noskūpstīja uz lūpām. Tas notika tik īsā mirklī kā zibens atspīdēšana.

Visi smējās, bet Griķis juta, ka Baiba dreb aiz nevarīgām dusmām kā apse. Viņa bija bāla, un tikai Griķis dzirdēja, ko meitene izgrūda caur sakostiem zobiem: „Bet jūsu nodoms ne mūžam neizdosies! Nekad!“ — „Redzēsim!“ Antons atbildēja skaļi, spītīgi un izaicinoši.

Pēc kādas stundas viņš, iedams pa slēpju pēdām, atrada Sniega Rozi Taleja malā krūmos. Abām rokām aptvērusi pusauga eglīti, Sniega Roze elsoja niknumā. Viņas mati bija izjukuši uz pieres un sausa snie-

ga piebiruši, seja slapja no asarām un cimdi nosviesti zemē. Ar visu sparību viņa purināja eglīti un raudāja tā, kā raud gadus piecas vecas meitenes, kad lielie viņas aizvaino. Griķis aizkustināts apstājās. Slavenā sportiste šinī brīdī izskatījās kā mazs bērns. Baibas raudas bija vienmērīgas un dziļas, nevis griezīgas kā viņa mātai, izlutinātajai Dailai, kas plosījās stundām ilgi un meta spilvenus virsū, ja kāds mēģināja mierināt. Noglāstīt, noglāstīt Sniega Rozes matus gribējās Griķim un noskūpstīt slapjo meitenes degunu, tik jauka viņa bija savās sirsnīgajās raudās. Uzmanīgi kā lūsis Antons lida Sniega Rozei tuvāk un baidījās par katru zaru, kas alkšņiem cauri spraucoties iebrišķējās. „Sniega Roze,“ Baibai pie pašas auss pēkšņi atskanēja miksta vīrieša balss, kuŗa nebija ne vēsts no Griķa agrākās zobgalības.

Baiba apcirtās tik spēji, ka ar galvu iesitās taisni Antona krūtīs, viņam ar Tālavu bija vienāds gaŗums. Griķa spēcīgais zods

Vilis Cedriņš

MŪŽĪBA

*Redzot ritos pret austrumiem zaigu,
Redzot, rietos kā stari sāk zust,
Ciltvāks domā par mūžību baigu,
Ko ne pārdzīvot var viņš, ne just.*

*Zālēs sūpodams limeni bālu,
Ezers, Dieva visvarenais kauss,
Guļ kā milzenis izpleties tālu
Un kā aiju bērns sūpuli gauss.*

*Dzimis, pirmspēks kad veidoja vielu,
Arvien jūdzams: drūp kalnājs, kalst
krūms,*

*Mūsu mūžību, iedomās lielu,
Ezers pārdzīvo vientuļš un drūms.*

sniedzās līdz Sniega Rozes pakausim. Meičas mati smaržoja pēc egļu skuŗām.

„Sniega Roze, vai jūs tiešām tik ļoti mīlat to aušīgo sportu?“ silti viņoja Griķa balss un stingras rokas satvēra Baibas dibbus, neļaudamas meitenei gandrīz kustēties. Viņa stāvēja uz slēpēm cieši blakus eglītei un Griķa lielās slēpes aizkrustoja viņai ceļu. Kā saķerts vanadzēns raustījās Sniega Roze, gribēdama atsvabināt roku locītavas, bet pēc dažiem mirkļiem viņa atzina, ka spēks neguļ tikai sportistu kaulos. Arī Griķa rokās bija tā dzelzainā vīrišķība, kas jaunām meitenēm sadzen asaras acīs, bet sievietēm liek tikko manāmi nodrebēt kā rudzu puķēm laukā plāvējam tuvojoties.

„Sniega Roze, nebīstieties,“ balss tālāk skanēja tikpat maigi, „negribu jums nekā ļauna darīt, gribu tikai zināt, vai jums tiešām tik ļoti bail atstāt Ziemas biedrību, ka nedrīkstat citiem dzirdot mani nosaukt par nelieti? Vai jums tādas blēņas kā Eiropas slēpošanas meistares vārds un medaļa tik dārgas?“

Baiba spītīgi atmēta galvu un aizmīrta vēl nenožuvušās asaras. Acis viņai liesmo-

ja kā sausā mežā izcēlies ugunsgrēks. Rokas locītavu vietās bija jau baltas.

„Esmu sportiste, smaržu rūpnieka kungs, un par sportu, kā redzu, jums nav ne mazākās jēgas.“

Griķis iesmējās un palaida Sniega Rozes rokas.

„Tāpat kā par sportistēm, vai nē?“ un viņa balsi skanēja atkal vecais, zobgalīgais tonis. „Žēl! Es, nelga, iedomājos, ka Sniega Roze grib arī precēties kā visas sievietes un audzināt puikas un meitenes, bet viņa grib tikai slēpot! Nu, ko jūs vēl stāvat, Lielupes jaunkundze, es jūs vairs neturu un negribu arī skūpstīt.“

Tumši sāta, dziļā sašutumā Sniega Roze iegrūda slēpju spieķus sniegā. Tāds vīrs varēja piederēt tikai Griķu ģimenei! Sāncense Daila, droši vien, bija viņu uzsūtījusi Baibas ceļā.

„Rīt,“ Sniega Roze teica skarbi un lepni, „rīt es pateikšu Daugavietim, ka jūs nemaz neesat mans līgavainis, bet tikai savtīgos nolūkos toreiz iejaucāties Ziemas biedrības goda tiesas sēdē. Jūs nemaz nespējat būt augstsirdīgs, jūs... Un tad jūs padzīs no Gaiziņkalna un nevis mani no izlases sportistiem!“

„Tādu es jūs gribēju redzēt, Sniega Roze!“ Griķa sauciens aizķērās krūmu galotnēs, aiz kuŗām Baiba veikli pazuda.

Tad viņš noņēma cepuri, stāvēja un smaidīja. Debesis pamazām vilkāms pelēki, smagi ziemas mākoņi, vēstīdami snieģputeni.

Nākamajā dienā Sniega Roze uz kalnu negāja. Viņa bija sastaipījusi kreisās kājas dzislu, sēdēja savā istabā gultā un rakstīja mātei vēstuli. Baibai trūka mātes stipro un mīlo roku kāju masēšanai. Maija nesa augšā siltu kumelišu tēju un mālūdeni kompresēm. Andris sameklēja veselu grozu sārto Ziemassvētku ābolu, kas vēl bija noslēpti slēpotāju kārajiem zobiem.

Sniega Roze patlaban tina kompresi ap kājas pēdu, kad istabā ienāca Līdums. No slapjajiem zābakiem un appūstajiem vaigiem dvesa ziemas spirtgums. Varēja redzēt, ka Līdums nāk no treniņa. Līdums smējās savus draudzīgos smieklus un viņa brūni sārtaļā seja ievilkās krunkas.

„Celies augšā, Sniega Roze,“ viņš šķelmīgi teica, ar visu sparību uzsīdams uz meistares slimās kājas. „Griķis šodien aizbrauca uz Rīgu, tev vairs nav jābaidās.“

Sniega Roze iepleta acis un pakustināja lūpas — viņa gribēja kautko jautāt, bet Līduma veselīgie smiekli neļāva.

„Nebīsties, spēka meit, es tevi nenodošu, bet tīci, viņš ir vairāk vērts kā tavs Tālavs. Nu, gan jau tu to pati kādreiz redzēsi. Bet vai tu gribi zināt, ko viņš man... mums dāvina?“ un Līdums starodams izvilka no kamzoļa kabatas čekku par 10.000 latiem sporta pils būvei un turēja to pārsteigtajai Sniega Rozei pie acīm.

(Turpinājums sekos.)

SMILŠU VĀRTI

— Ārīgu ar augsniem zemes vaļpiem ap-
 jozto pilsētas centru. Tilta abus galus no-
 slēdza tolaik ikvienam labi pazīstamie Smil-
 šu vārti, caur kuriem Rīgā satecēja visa sa-
 tiksmē ar Vidzemi un krievu zemi.

desmit C	— 10×100	— 1000
vienu D	—	— 500
divus L	— 2×50	— 100
vienu X	—	— 10
piecus V	— 5×5	— 25
četrus I	— 4×1	— 4

Kopā 1639.

kas ir Jauno (vēlāko Smilšu) vārtu celša-
 nas gads.

Agrāk par Smilšu vārtiem dēvēja kādus
 citus, kas atradās Lielās Smilšu ielas galā,
 Pulvertorņa tuvumā. Kad dažu fortifikā-
 cijas apsvērumu dēļ šos vārtus satiksmēi
 slēdza un daļu tagadējās Vaļņu ielas —
 starp Kaļķu ielu un Pulvera torni — pieska-
 itija Lielajai Smilšu ielai, tik ļoti pierastais no-
 saukums nemanot pārgāja uz t. s. Jauniem
 jeb Kaļķu vārtiem, Kaļķu ielas galā.

Līdz 1822. gadam ik dienas ar vakara
 krēslu pilsētas vārtus slēdza, lai atkal at-
 vērtu rīta krēslai iestātos. Pie šīs kārt-
 ības pieturējās visai siki. Tā: no 16. de-
 cembra līdz 1. janvārim vārti bija atvērti
 no plkst. 8 līdz 15; nākamās divās nedēļās
 starp 7.30 līdz 16; vēl nākamās divās — no
 plkst. 7 līdz 16.30 un tā joprojām. Jūnijā,
 kad dienas visgaņākās, vārtus atvēra plkst.
 3 un slēdza plkst. 20.30. Vārtu slēgšana un
 atvēršana bija savienota ar sevišķām cere-
 monijām, ar sardžu maiņu, bungu ribinā-
 šanu un pasu grāmatas izsniegšanu un pie-
 ņemšanu vārtu sardzes rakstvežiem, kuņā
 tika ierakstīti un izrakstīti visi iebraucēji
 un izbraucēji.

Jauno Smilšu vārtu celšanas gadu vēstija
 virs vārtiem esošais uzraksts — anagramma:
 CIVes neC portae serVant neC VaLLa
 neC arCes,
 ConserVat pĪetas, paX aC ConCorDĪa
 CIVes.

(Ne vārti, ne vaļpi, ne torpi sargā pilsētu,
 — dievbijība, miers un saderība pasargā
 pilsētu.)

Tā kā latīņu valodā ar lieliem burtiem
 mēdz apzīmēt arī skaitļus, tad uzraksts
 sniedz mums:

A. Brīvības piemineklis. B. Basteja kalns.
 C. Agr. Reimersa acu klinika. D. Pulver-
 tornis. X. Iekšējo un ārējo Smilšu vārtu
 atrašanās vietas. 1. Kaļķu iela. 2. Vaļņu
 iela. 3. Tērbatas iela. Treknās līnijas rā-
 da agrāko Rīgas noceltinājumu vaļņu atra-
 šanās vietas. Gaļšākais tonējums — agr.
 cietokšņa grāvja robežas, tumšākais — ta-
 gad. pilsētas kanālis.

Tūkstoši un tūkstoši ik dienas soļo pāri
 pilsētas kanālim pa asfalta klāto tiltu uz
 Kaļķu ielas pusi un atpakaļ. Bet reti kā-
 dam ienāks prātā atcerēties veco, šauro ko-
 ka tiltu, kas pirms gadiem deviņdesmit at-
 radās apmēram tai pašā vietā un savienoja
 puteklaino priekšpilsētu, vai kā toreiz teica

Līdz ar vārtu slēgšanu apstājās arī pil-
 sētas sabiedriskā dzīve. Veikalus slēdza,
 darbus izbeidza un ikviens posās mājup.
 Virs vārtu vaļņa iedēdzās sarkans vējluk-
 turis un tukšajās ielās, sasaukdamiem savā
 starpā, staigāja naktssargi un kareivju pat-
 ruļļas.

XIX gs. vidū Rīga uzplauka un augs. Vaļ-
 ņos iespīestā platība kļuva ik gadus šaurā-
 ka. Gadu no gada runāja par vaļņu no-
 jaukšanu un gadu no gada to atlika
 Ridzīnieki sāka zoboties, ka vaļņus noārdī-
 šot vienīgi pastara tiesas bazūnes. Beidzot
 1856. gada 12. februārī pienāca sengaiditā
 atļauja un nākamā gada 15. novembrī dau-
 dzu ļaužu klātbūtnē, karogiem plīvojot,
 mūzikai skanot un koņiem dziedot, pilsētas
 birģermeistars E. Grimms iedūra pirmo
 lāpstas dūrienu... Smilšu vārtu valni.

19.

Smilšu vārti (iekšējie, Kaļķu ielas ga-
 lā). Pāri cietokšņa grāvīm veda sešstūrai-
 nlem ozola klučiem bruģēts koka tilts. Ma-
 zais tornītis aiz namu jumtļiem — Rātsnama
 tornis. Pa labi — Doma baznīca.

Ārējie Smilšu vārti (Smilšu ravelnā). Tilta
 galā pa labi laukums braucējiem, kur paba-
 rot un padzirdīt zirģus. Vļņpus vaļņiem no
 kreisās puses kādreizējā Reimersa acu kli-
 nika, pa labi no tās — konsula Wōhrmann's
 nams, aiz kuņ saskatāms paretzģeģo
 Aleksandra Ņevska bazģnģas kupols. Pa la-
 bi no Vērģmaņa nama — Hģnnģ cirka koka
 celģne.

Pasaules slepenā

Loža

Pēc pasaules kara atklājās brīvmūrniecības jeb masonības tumšā un kaitīgā darbība. Izrādījās, ka tā galvenā kārtā sistematiski darbojusies, lai sarīdītu tautas un valstis savā starpā. Pēc tam, kad slēdza vienā otrā vietā brīvmūrnieku organizācijas, izdevās noskaidrot viņu slepenos plānus. Tas brīvmūrniekus nebūt neizbiedēja un neatturēja turpināt savu postītāju darbu. Tagadējā kara tāpat redzams viņu pirksts. Ar savu provokāciju viņi panākuši asins izliešanu, sacelot pret nacionāliem spēkiem visu zemju demokrātijas mistrojumus, neizslēdzot boļševismu.

Lai saprastu, ka tas tiešām tā ir, tuvāk jāiepazīstas ar brīvmūrniecības iekārtu un tās mērķiem.

Brīvmūrnieki jeb masoņi par savu organizāciju izsakās, ka tā ir savienība, kas pauž humānitātes ideju. Tie, kas pieder pie šīs savienības, saucas par brāļiem (simb. apzīm.). Viņu uzdevums dzīties pēc pilnības, izkopjot savu iekšieni un gādājot par cilvēces labklājību. Viņi ievēro toleranci resp. reliģijas brīvību, bet neievēro nāciju izšķirību. Viņu devīze, tāpat kā demokrātijas platformai, ir brīvība, vienlīdzība un brālība. Brīvmūrnieki stāda savu organizāciju augstāk par savu amatu, partiju, tautu un reliģiju.

Par brīvmūrniecības izcelšanos izplatīti dažādi nostāsti. Ir pat mēģināts to vest kaut kādā sakarā ar Pitagoru un Euklīdu. Viss tas tomēr ir bez pamata.

Skaidrs ir tas, ka brīvmūrniecības sākumi meklējami senās mūrnieku un akmeņkalēju biedrībās, t. s. ložās. Tanis agrāk uzņēma arodu pratējus, kas ar saviem meistariem piedalījās visādu ēku celšanā. Šim biedrībām dāvāja uzticību un cieņu un visādā veidā tās atbalstīja. Vēlāk tanis sāka uz-

ņemt arī nespeciālistus no dažādām aprindām. Masoņi pulcējas savās mītnēs, kur piekopj savas tradīcijas.

Masoņu sanāksmes notiek tumšā telpā, ko apgaismo trīs lukturi. Visiem redzamiem priekšmetiem ir simboliska nozīme. Tā ir zīmju valoda, ko katrs brīvmūrnieks pazīst. Uz altāra nolikta bībele, leņķmērs un cirkulis. Pāri altārim karājas Dāvida zīme jeb pentograms. Spīdošā zvaigznē saskatāms burts g, ko mēdz dažādi tulkot, vai kā gnozis (atziņa), jeb kā geometrija, jeb generatio (radišana), jeb arī Dievs, vāciski Gott. Dažās ložās ir žīdu Dieva Jave zīme. Vispār jāuzsver, ka masoņu simbolikai ir žīdiska nokrāsa. Sanākot darba sēdēs, masoņi ieģērbjas savās „mūrnieku drēbēs“, uzliekot priekšautu, kas ir visādām zīmēm izrotāts, skoteli, apkakli un šarpu. Mēdz lietot arī āmuru, šķēpu un ķelli. Satiekoties savā starpā, brīvmūrnieki pazīst viens otru pēc ārējām zīmēm: spiežot roku un sakot kaut kādu paroli no žīdu valodas.

Iestājoties ložā, ikviens mācekļis (neofīts) iepazīstas ar masoņu simboliku. Pirms uzņemšanas viņu pārbauda un ievēd tādā telpā, kur viņš uzdufas uz miroņu galvām, skeletiem un zārku. Meistars, kas sēž krēslā, dod viņam paskaidrojumus un pamācību: „Nav dzīvības bez nāves un nāve bez dzīvības“. Katrs masonis dod zvērestu, ka stingri ievēros t. s. „veco pienākumu“ likumus, t. i. viņam jābūt uzmanīgam savās runās, lai svešinieks neko nevarētu nojaust, un tāpat nav jāzin ne ģimenei, ne draugiem, ne radiem, kas notiek brīvmūrnieku ložās.

Masoņi savās ložās pa lielākai daļai sadalās trijos grados: mācekļos, palīgos un meistaros. Lielložās sastopamas augstākas

pakāpes (gradi): 11, 25, 33 un pat 95. pakāpe ar visādiem tituliem un tiesībām. Piem., 18. pakāpe ir Jeruzalemes lielskungs, 22. pakāpe — Libanona lielskungs, 30. pakāpe — Kadoša bruņinieks, 33. pakāpe — suverēnais ģenerālis, lielinspektors.

1717. g. arodu brīvmūrniecība pārvērtās par brīvmūrniecību plašākā nozīmē. Rev. Jēkabs Andersons apvienoja Londonā 4 ložas vienā lielložā un deva tai jaunu satversmi. Viņš pamatojās uz Fr. Bekona (1561.—1626. g.) politisko rakstu „Nova Atlantis“, kurā attēlota valsts pārvaldīšana, kas pakļauta slepenās biedrības „Zālamana templis“ vadībai. Pēdējās uzdevums sasniegt pasaules varu. Tas panākams, ja visas tautas demoralizē, t. i. tanis sagrauj svētumus: ticību, tēvzemes mīlestību un ģimeni.

No tā laika brīvmūrniecība kļuva par politisku savienību. Tās galvenais sēdeklis ir Anglijā. Ložas, kas nodibinājas citās zemēs, sazinājas un sadarbojas savā starpā. Brīvmūrniecība galvenā kārtā sekmēja Anglijas valsts attīstību. Anglijas valdnieki ieņēma lielmeistara vietas un diktēja savu koloniālpolitiku.

Sākumā žīdus brīvmūrniecībā neuzņēma. Tikai 1780. gadā nodibinājās Frankfurtē divas žīdu ložas. Vēlāk žīdi ieplūda visās ložās un 19. gs. tie bija galvenie noteicēji. Arī viņi atbalstīja Anglijas politiku, kas viņiem likās būt izdevīga. Tas pats attiecās uz Ameriku, kas līdz 1776. g. bija Anglijas kolonija. Arī tur masonība ietekmēja visu dzīvi. Politika atradās tikai viņas rokās.

Ložām centās piesaistīt iespaidīgas personas no visādām aprindām, galvenā kārtā diplomātus. Ar to brīvmūrnieki gribēja realizēt savus politiskos nodomus. Pat baznīcu ievilkā šīni slepenā organizācijā, lai tā kalpotu brīvmūrnieku resp. žīdu interesēm. Tā, piemēram, archibīskapi Anglijā, Zviedrijā un citās zemēs iestājās ložās. Arī katoļu baznīcu mēģināja ievilināt masonībā,

Žīdu lielloža B'nai B'rith Čikago pilsētā, kur notiek pasaules slepenās valdības apspriedes.

Budapeštas brīvmūrnieku templis, kur nav neviena loģa. Masoņi sapulcējas uz savām slepenām sēdēm tumšās telpās.

Eiropas brīvmūrnieks ložas tērpā.

bet tā pie laika atsedza brīvmūrniecības viltību. Tā 19. gs. pāvesti Leo XII, Pius VIII, Gregors XVI un citi ar savām enciklikām vērsās pret slepenām savienībām, sevišķi brīvmūrniecību.

Visvairāk pazīstamas Jāņa un Andreja ložas. Tānīs biedri ir kā žīdi, tā kristieši. Paralleli tām pastāv tīri žīdiskas ložas, starp tām vadītāju vietu ieņem B'nai B'rith loža, pie kuņas pieder apmēram viens miljons žīdu. Tai ir nodalās visās pasaules malās. Tās apzīmētas numuriem. Arī Vācijā darbojās 88 šādas ložas. Viņu centrs atrodas Čikago pilsētā, kur apslēpta nezināmā varas nesēja, kas noteic pasaules politiku.

Lielus putekļus sacēla „Ciānas gudropadomes“ Bāzeles apspriedes protokola publicējums. To pūlējās izskaidrot kā viltojumu. Pēc satura spriežot tomēr var

slēgt, ka minētā protokolā nav nekā nepatiesa. Jāpiezīmē, ka to parakstīja 1897. gadā Bāzelē Dr. T. Hercla vadītā apspriedē, kad pieņēma Palestīnas valsts nodibināšanas projektu. Tanī pašā laikā turpat sanāca žīdu brīvmūrnieku kongress.

Cionistu plāni viscaur atbilst brīvmūrniecības mērķiem. Tie cenšas panākt pasaules iekapošanu, meklē ceļus, kā sasniegt vispasaules varu un valdīšanu. Žīdi, kā zināms, rīkojas pēc cionistu resp. masoņu instrukcijām, sagrābjot savās rokās biržas, bankas, presi, rūpniecību un tirdzniecību un sējot naidu tautu starpā. Ciānas gudro protokolā ir minēts: „Mums varētu draudēt briesmas tikai tad, ja visas pasaules goji apvienotos, bet no šīm briesmām mēs esam pasargāti ar to dziļo savstarpējo naida plaisu, kas pastāv viņu starpā.“

Brīvmūrnieku rīcībā stāv visādu novirzienu ļaudis un partiju līderi. Ja vajadzīgs, rīko atentātus, sazvērestības, revolūcijas un karus. Ka tas tiešām tā, nav šaubu: Pasaules kaņam izceļoties, 1914. gadā, Parīzes baņķieris Rotšilds atzinās, ka „pasaules kaņš ir mans kaņš“. Toreiz daudzi to nesaprata. Ģen. Ludendorff's savā grāmatā par brīvmūrniecību raksta: „Tagad man kļūva skaidrs, ka galu galā vācu kareivis izrādījās par kulisēs paslēpto tumšo spēku aklu ieroci. Tagad mēs nevaram neatzīt, ka vācu zobens izlauza tumšajiem spēkiem ceļu uz varu. Žīdu augstākā valdība izlietoja kaņū savu politisko un saimniecisko mērķu realizēšanai, lai nodibinātu savu nacionālo valsti Palestīnā, piespiestu atzīt žīdus par nāciju un iegūt žīdiem Eiropā un Amerikā kundzību pār valstīm un kapitāliem.“

Arī otrs pasaules kaņš 1939. gadā uzliesmoja žīdu brīvmūrnieku un cionistu ietekmēts. Šoreiz visā pasaulē zina, kur slēpjas kaņū cēlonis. To atklāja nacionālsociālistiskā Vācija Adolf'a Hitler'a personā. Ja tagad iet ciņā uz dzīvību un nāvi, tad tā nav vēsta pret kaut kādu lautu, bet vienīgi pret žīdu virskundzību — brīvmūrniecību. Ruzvelts un Čerčils, būdami masonības brāļi, stāv žīdu kalpībā un liek plūst savu tautu asinīm par zemu un netīru politiku.

Arī boļševiki ir atkarīgi no brīvmūrniekiem. Leņins un Trockis (Bronšteins) bija ierakstījušies ložā. Boļševisma galvenais mērķis — panākt pasaules revolūciju, pilnīgi sedzas ar masonības centieniem, t. i., lai žīdi kļūtu par visas pasaules valdniekiem.

Attiecībā uz Latvijā pastāvošām ložām un brīvmūrniecības darbību, ir zināms, ka Rīgā savā laikā reģistrēja Apgabaltiesa brīvmūrniecības ložu, pie kuņas piederēja vairāki latviešu politiski un sabiedriski darbinieki, starp tiem bij. diplomāti Munters, Bilmanis un Zariņš. Būdams Amerikā, Ulmanis pieslējās brīvmūrniekiem. Cik aktīvi viņš līdzī strādājis un sekojis masoņu norādījumiem, liecina fakts, ka viņš izraudzījies par ārlietu vadītāju Munteru un stāvējis tuvos sakaros ar Dubinu. Munters vēl tagad strādā Padomju savienības ārlietu komisāriātā un Latvijas bij. sūtņi — Bilmanis un Zariņš strādā boļševiku sabiedroto — angļu un amerikāņu kalpībā Amerikā un Anglijā.

Dr. V. Sanders.

Krusts, tora, Dāvida zvaigzne, t. i. baznīca, sinagoga, ložā vienoti. Amerikāņu mācītājs Lavrencijs B. Hoste, rabīns Dāvids de Sola Pools un rabīns Arons L. Levenšteins ar Kristus krustu, Mozus bauslību un Ciānas zvaigzni dodas uz Nīverstīdas baznīcu Ņujorkā (1927. g.).

Dāvida zvaigzne ar burtu „g“, kas nozīmē: vai gnozls (atziņa), vai geometrija, vai generatlo (radišana), vai arī Gott.

Prēkšauts, kādu lieto Vašingtonas ložas masoņi.

Brīvmūrnieku kabalistiski raibā simbolika, kuņā redzam 3 lukturus, bibeli, leņķmēru, cirkuli, globusus, rokas spiedlenu u. t. t.

Pirmā nograuztā apse Kurzemes mežos.

Sumī, manu sabulīti,
Tu noslīki Daugavā,
Ūdru, bebru meklēdams,
Kungam skaista kažociņa.
(T. dz.)

Vīnam nesalst

Bebrs nes siltu un dārgu kažoku, nesalst un bezrūpīgi dzīvo. Bezrūpīgi bebrs var dzīvot tomēr tad, ja cilvēki ar likumu un saprātu to saudzē. Pagājušā gadsimtā bebrus pie mums izskauda, tagad tie ir atkal mūsu dzimtenes faunas locekļi. 1927. gadā divus pārus ievada no Norvēģijas, un patlaban bebru kopskaitam vajag būt ap 150 gab. Pareizi viņu skaitu grūti noteikt, jo beбри ir nakts, ūdens un ahu dzīvnieki.

Beбри savai dzīves vietai izvēlas meža apšņē un pie mums parasti dzīvo krastu alās. Alas izejas pa lielākai daļai viena virs ūdens, otra zem ūdens. Viņu ievērojamākā māka tomēr ir prasme aizsprostot upes un celt tā saucamās bebru pilis. Aizsprostojot upi beбри panāk, ka upē ūdens turas noteiktā augstumā un tā viņiem, kā ūdens dzīvniekiem, nodrošināta iespēja izmukt no saviem vajātājiem. Lielākās upēs novēroti 150 līdz 200 m garī aizsprosti. Tie ir 2 līdz 3 metri augsti, apakšā 4 līdz 6 metri un augšā 1 līdz 2 metri plati. Aizsprosti tiek celti no kokiem, kas parasti 1 līdz 2 metri garī un ir rokas vai

pat kājas ciskas resnumā. Kokus viņi sastiprina sīkākām zariem, niedrēm un māliem.

Uz šiem aizsprostiem beбри ceļ savas t. s. pilis — līdz 3 metri augstas sprunguļu kaudzes — būdas, kurās beбри mīlinās un pie reizes arī hērojas. Pilis bieži atrodas 2 telpas; viena barības noliktava, otra ar smalkām skaidām un sausu zāli izklāta guļamtelpa.

Kā īsts namdaris bebrs visur atstāj koka skaidas. Nolaist vislielāko mūsu meža apsi bebram ir tikai vienas nakts darbs. Skatoties uz nolaistiem koku mīlzeņiem dažreiz šķiet neticami, ka dzīvnieks to paspējis veikt vienīgi zobiem. Mūsu mežos beбри vismīlāk laiž apses, tām seko bērzi un citi lapu koki. Esmu redzējis, ka beбри ir ķērušies arī pie simtgadīga ozola, bet tad savu darbu pametuši pusceļā. Tāpat dažu labu reizi viņi paskrāpē zobus pie skuju kokiem, bet tas tā starp citu. Kokus nolaižot retumis nāk priekšā arī gadījumi, kā, piem., Ugālē, kur koks bebram bija uzkritis un to nositis. Palīka nenoskaidrots, vai

koks bija uzkritis pašam koka laidējam, vai koku viens bebrs bija uzlaidis otram.

Ar savas sugas pārstāvjiem bebrs dzīvo samērā saticīgi, bet ar citiem dzīvniekiem nedraudzējas. Pastāv uzskats, ka ģimenes dzīvē beбри ir viens otram uzticīgi līdz nāvei, t. i. vienam mirstot otrs paliek atraitni uz visu mūžu. Šo ieskatu tomēr apgāž gadījums ar pie mums ievestiem Norvēģijas bebrim. Īsi pēc viņu palaišanas brīvē, vienam bebra tēvam jau pirmā mēnesī jaunajā dzimtenē nobeidzās laulātā draudzene. Lai mazinātu nelaimīgā atraitņa sāras, pēc mēneša tam atveda jaunu līgavu un... viņš savu nelaiki aizmīrsa.

Bebra āda mūsu kažokzvēru starpā ir vissiltākā un dārgākā. Bebru gaļu lieto arī uzturam un speciālo dziedzeru šķidrums, t. s. kastoreums, ir vērtīgs medicīnas preparāts. Koki, ko beбри nograuz, ir sīki lapu koki un turklāt apses, vītoli, kārklī. Tā tad labums, ko dod bebrs, katrā ziņā atsvef zaudējumus, ko tas nodara. K. Zītaris.

Simtgadīgais ozols arī bebra zobiem izrādījies par cietu.

Bebra vienas nakts darbs.

JAUNI SPĒKI DZĪVEI UN DARBAM

IZMANTOJIET DARBA PĀRTRAUKUMU

Attēli 1.—9.

Labs līdzeklis novērst priekšlaicīgu nogurumu darbā, uzturēt ķermeni vingru, stiprināt muskulatūru, vairot labsajūtu, dzīves prieku un līdz ar to vairot arī darba spējas un darba prieku ir vingrot vai vismaz pielietot dažas asinis atpludinātājas kustības darba pārtraukumā. Pietiek, ja pusdienas pārtraukumā veltī 10—15 minūtes nedaudziem izlīdzinošiem vingrojumiem.

1. Ķermeņa atbrīvošana, noliecottes uz priekšu.

No pamatstājas, kur ķermenis vienlīdzīgi balstās uz abām kājām, vienlīdzīgi uz kāju pirkstgaliem un papēžiem, kas ir kopā, lēngani laiž krist rokām no augšas gar galvu uz leju (1. attēls).

2. Ķermeņa atbrīvošana sāniski.

No plestas stājas, kurā kājas atrodas pusloka attālumā viena no otras, laiž lēngani krist virs galvas paceltām rokām līdz ar ķermeni uz vieniem sāniem (2. attēls). Kustību izdara uz vieniem un otriem sāniem.

3. Izelpošana no stāvus stāvokļa.

Ieņem pamatstāju ar cieši vienu pie otras savīzītām kājām. Izelpo spēcīgi „kamēr vairs nevar“ un tad vēl ar pēdējo elpas grūdienu izdabūn (3. attēls) skaņu „sss“.

4. Ieelpošana no stāvus stāvokļa.

Ieņem stāvokli kā iepriekšējā vingrojumā. Izplestas rokas viegli paceltas plecu augstumā. Tad, tās viegli stiepjot sāniski, pleš krūšu kurvī (4. attēls). Tanī pašā laikā vienmērīgi ieelpo caur degunu. Neapturot elpu, atkal izelpo, nolaižot rokas tāpat kā iepriekšējā vingrojumā.

5. Kāju kūniņa.

Nosēžas. Pievelk cik vien cieši var kopā savērstus ceļgalus pie krūtīm. Rokas brīvi aptver kājas. Kāju pirkstus savēlkot, pēda velkas uz priekšu, papēdim līdzvelkoties (6. attēls). Pēc 2—3 pēdu kustībām uz priekšu, savēlkot pirkstgalus un grūžot papēdi atpakaļ, virza pēdu atpakaļ, t. i. pretējā virzienā. Kustības izdara pārmaiņus ar vienu un otru kāju, bet kad pēdu virzīšana jau ievingrināta, kustības var veikt reizē ar abām kājām.

6. Pacelties un nolaižties uz pirkstgaliem.

No pamatstājas paceļas un nolaižas uz pēdu pirkstgaliem (5. attēls), turoties stingri gurnos. Ieelpo paceļoties, izelpo nolaižoties uz papēžiem.

7. Notupoties uz ceļiem, pacelt un nolaižties rokas.

Notupoties uz ceļiem. Dziļi ieelpojot paceļ taisni izstieptās rokas stateniski virs galvas. Krūšu kurvī labi izvirza uz āru. Ķermeni tur neatliektu (7. attēls). Izelpojot rokas lēni slid uz leju izejas stāvoklī.

8. Notupoties uz ceļiem, ieslīpi liekties atpakaļ.

Notupoties uz ceļiem. Ieelpojot pacelt rokas limeniski plecu augstumā (8. attēls). Izelpojot lēni liekt ķermeni atpakaļ līdz

10. attēls

11. attēls

stipri ieslīpam stāvoklim. Ieelpojot — atliekt atkal ķermeni līdz stateniskam stāvoklim. Izelpojot — nolaiž rokas.

9. Pacelt un nolaižties kājas guļot uz vēdera. Nogujas uz vēdera. Ieelpojot paceļ no grīdas taisni izstieptu kāju cik vien var ieslīpi augstu (9. attēls). Gurni paliek cieši piekļauti grīdai. Izelpojot nolaiž kāju izejas stāvoklī. Kājas paceļ pārmaiņus.

10. 5 spēcīgi roku atmetieni.

No pamatstājas, ieelpojot, paceļ rokas priekšā limeniski plecu augstumā. Izelpojot spēcīgi atmet rokas limeniski 5 reizes ar īsiem rāvieniem, cik vien iespējams tālu atpakaļ (10. attēls). Ieelpojot rokas atvirza izejas stāvoklī.

11. Roku šķēres.

Pamatstāja. Ieelpojot lēni paceļ rokas gar sāniem plecu augstumā. Izelpojot krustot rokas ar īsiem, asiem vēzieniem cieši krūšu kurvja priekšā (11. attēls).

12. Celt un nolaižties ķermeņa augšdaļu no stāvokļa guļus.

Nogujas uz grīdas. Rokas brīvi novieto uz kājām. Ieelpojot lēni paceļ ķermeņa augšdaļu (12. attēls) līdz sēdus stāvoklim. Sākumā, kamēr vēl piecelšanās rada grūtības, var ar rokām pieturēties pie kājām. Izelpojot ķermeņa augšdaļu atkal lēni nolaiž

līdz guļus stāvoklim. Izdarot kustības, nav jāsarauj stīvi kakla un plecu muskuļi.

13. Kājas celt un nolaižties.

Guļus stāvoklī rokas mierīgi balstās uz grīdas. Ieelpojot paceļ abas ceļos labi izstieptās kājas reizē stateniski (13. attēls). Tad lēni izelpojot uz „sss“, nolaiž kājas tikpat lēni uz grīdas. Plecu joslas muskulatūra jātur brīva. Lai nebūtu savilkta arī kakla muskulatūra, rokas var novietot zem pakauša.

14. Rīteņbraukšana.

Noguļoties uz grīdas paceltām kājām veic rīteņbraukšanu atdarinātājas kustības (14. attēls). Pārmaiņus paceļot un nolaižot kājas, tās jāizstiepj limeniski cik vien var tuvu grīdai. Arī stateniski kājas jāpaceļ pēc iespējas augstāk, līdz kamēr tās ir iztaisnotas ceļos. Visu laiku jāelpo vienmērīgi.

15. Krūšu kurvja spēcināšana.

Nometoties uz ceļiem tur ķermeņa augšdaļu taisni un rokas stateniski paceltas virs galvas. Turot visu laiku muguru taisni, lēni noliecās uz priekšu ar izstieptām rokām, kamēr roku plaukstas skar grīdu. Noliecoties ar sēdvietu jāpadodas tik daudz atpakaļ, lai nezaudētu līdzsvaru un nepakrist. Ar elkoņos stipri izstieptām rokām jāpado ķermenis cik vien var uz priekšu. Rokas uz grīdas priekšā izplestas mazliet platāk par pleciem. Šai stāvoklī (skat. 15. attēlu) pārmaiņus jāizgrūž uz āru un atkal jāsarauj krūšu kurvī.

16. Mašīna.

Nometas četrpārus uz grīdas, kā parādīts 16. attēlā. Neatlaižot rokas no grīdas, atvelk ķermeni cik vien var atpakaļ, izelpojot lēni padod ķermeni, turot to cik vien iespējams tuvu grīdai, uz priekšu, kamēr var ar zodu gandrīz skart grīdu. Mugura visu laiku iztaisnota.

17. Mašīnas 2. veids.

Ieņemot stāvokli četrpārus, padodas ar sēdāmo vietu cik vien var uz priekšu. Vēdera muskulatūra jāsaspiļē, kas jāsaņū. Stipri izliec mugurkaulu uz augšu. Sākumā elkoņos leņķī saliektās rokas iztaisnojas. Plecu lāpstiņas paliek plati izplestas. No tāda stāvokļa (skat. 17. attēlu) lēni velk ķermeni atpakaļ, kamēr sēdvietā atduras gandrīz uz papēžiem. Vēdera muskulatūru, kas visu laiku saspilēta, atslābina tikai tad, kad sasniegts sēdus stāvoklis. No šī stāvokļa jāveic mašīnas kustības, kā aizrādīts iepriekšējā vingrojumā (skat. 16. attēlu).

Attēli 12.—17.

KO ĒDĪSIM PUSDIENĀS?

noteikti nepareizi. Labi pagatavota vīra var būt pilnīgi pietiekams ēdiens vienām pusdienām vai vakariņām, piekožot gabalu maizes. Vīra nekādā ziņā nav obligāti jāvāra ar gaļas buljonu. Ļoti labu buljonu mēs varam pagatavot no dažādiem sakņu atkritumiem. Biezumu vīrai piešķir pāris kaļotes putraimu, miltu, grūbu vai maizes atliekas. Tomātu biezenis no pieliekamā vai arī svaigas garšvielas piešķir vīrai pēdējo „slipējumu”. Un tā nu ķersimies pie darba un vārīsim

labu kartupeļu vīru.

1 kg kartupeļu, 40 g sviesta, 1 sīpols, ½ selerijas galviņa, 1 pētersīlis, 2 burkāni, sāls. Nomizotos, tvaikā izvāritos kartupeļus krietni sastampā un sajauc ar sviestu un sāli. Tad uzlej vārošu sakņu ūdeni, kurā ½—¾ stundas vārījies sīpols, selerija, pētersīlis un burkāni. Kartupeļu vīru viegli uzvāra un izberž caur caurduri.

Maizes-sakņu vīra.

½ kg sagatavotu sakņu (burkāni, pētersīļi, puravi, selerijas) sagriež šķēlēs, attiecīgajā ūdens daudzumā izvāra pusmikstus un

tad pieliek apm. vienu šķīvi sarīvētas maizes. Kad saknes izvārijušās mikstas, vīru izberž caur sietu, liek vēlreiz uz uguns un, ja vajadzīgs, pielej vēl vārošu ūdeni, pieliek sāli un sakapātus zaļumus.

Priekš kaļa mēs mēdzām vīras uzskatīt tikai par ievadu kārtīgām pusdienām vai vismaz par ļoti niecīgu ēdienu. Taču tas bija

Visvienkāršākā vīra garšo labāk, ja to pasniedz glītā traukā un pļedevām dod sīki sagrieztus grauzdētus baltmaizes gabaliņus.

SACHS

T. Melngaiļa vadībā.

Partija Nr. 7.

Spēlota kādā ACS „Atpūta un dzīvotprieks” turnīrā.

Baltie: J. Krūzkops. Melnie: M. Brakmanis.

1. d4, Zf6; 2. c4, e6; 3. Zf3, b6; 4. Zc3, Lb7; 5. Lg5, Le7; 6. e3, Ze4; 7. Le7; De7; 8. Ld3, Zg6; 9. h4, Zf3; 10. gf3, Db4; (nolūks kavēt balto rokādi, bet spēcīgā centra dēļ baltie patur karali centra ar uzbrukumu flankos); 11. Tb1, Zc6; 12. Tg1, g6; 13. h5, De7; 14. f4, 0-0-0; 15. a3 (sagatavo uzbrukumu dāmas flankam. Arī melniem bija nepieciešams paturēt K centrā. Balto uzbrukums viegli organizējams ne tikai karaļa,

bet arī dāmas spārnā); 15. —, Thg8; 16. hg6, hg6; 17. d5, Zb8; 18. b4! (ne Zb5 ar mata draudu Za7, sekotu Zab, 19. Za7, Kb8, 20. Zb5 un ed5, tā baltie pazaudētu tikai centru). 18. —, c6; 19. Da4, ab; 20. b5, ab6; 21. cb5, De5; 22. Kd2, ed5; 23. Da7, Kc7; 24. Tgcl, d4; 25. Za4, de3; 26. fe3, Da3; 27. Tc3, Da2 (balto nolūks deplacēt melno dāmu); 28. Th2, Dd5; 29. Dd6, Kd6; 30. e4, Dh5; 31. Le2, Dh2 (priekš izšķirošā uzbrukuma baltie varēja izslēgt dāmu no spēles. Ar ceļojumu no a2 uz h2 tas beidzot sekmīgi panākts); 32. De5, Kc7 (Ke6? De5); 33. b6, Kc8; 34. Dd6, Za6; 35. Th3! Df2. (Protams, D:T kļūda L:Za6 un mata draudu dēļ uz c7. 35. Th3 nepieciešams arī tādēļ, ka 35. Zc5 ar sekojošo e5. 36. Zab, Df4, 37. Ddf4 dotu baltiem tikai figūru pret

2B); 36. Tf3, Dh2; 37. Zc5, Tce8; 38. Za6, Kd8; 39. Zc5, un melnie padevās.

K. Betiņš.

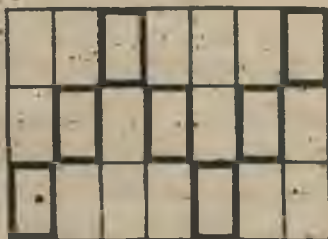
(Pirmpublicējums.)

Mats 2 gājienos.

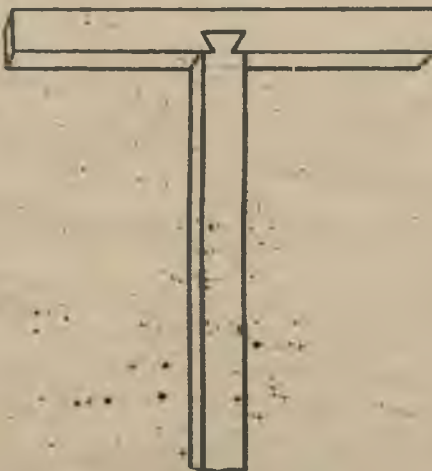
Balsīnu mīkla.

Balsienus: an - ba - de - ga - ka - ke - ne - pa - set - ša - te - uz - va ierakstīt vāji apzīmētajos lodziņos. Treknī zīmētajos lodziņos visur vienāds balsiens, kas nav uzdots.

Pareizā atrisinājumā iznāks vārdi ar šādu nozīmi: 1. Ugudrošanas ierīce. 2. Skate. 3. Upe Āzijā. 4. Pagaidu celtnē. 5. Inženiera piederums. 6. Maizes paveids. 7. Izšķirīgs sasniegums.

Acumērs.

T veidā. Kad darbs bija padarīts, būvuzņēmējs pavirši uzmeta tam skatu un sāka lamāties: „Diegabikse, ne amatnieks! Vai es jums neteicu, ka stutei un šķērskokam jābūt vienādā gaļumā, bet jūs tomēr stuti esat uztaisījuši gaļāku. Zāgējiet nost!” — „Vispirms izlabojiet savu acumēru!” vēsi atteica amatnieks. Kuņam bija taisnība?

Vizītkaršu mīkla.

LORA DOGSNAJA

Rīga

Kā sauc šīs jaunkundzes līgavaini un no kurienes viņš?

Cik viesu pie galda?

Dzīvokļa saimnieka ēdamistabā viesi sēžas pie galda, bet apakširnieks students Pliksalipš nav ielūgts. Viņam gaļai cīgi. Viņš savā istabiņā dzird viesu čalu un prāto, kādi viesi tur ielūgti un cik viņu ir. Pēc galda runas visi saskaņina glāzītes, bet kas gan Pliksalipam dos to prieku! Viņš skaita glāziņu šķindu — 28, un taču savs priecīgā. „Tagad es zinu, cik tur pie galda sēž!” viņš saka. Vai jūs zināt, cik?

Būvuzņēmējs pasūtīja galdniekam kādu palīgierīci, kas pagatavojama no diviem vienāda gaļuma. balķiem, savienojot tos burta

Papildināšanas mikla.

. ab . . . rv . . . e . . . ā . a . . ek . . . v . . . s . . . z . . . r . t .

Punktu vietā jāieraksta burti, lai varētu izlasīt kādu latviešu sakāmvārdu.

Atrisinājumi.

Krustvārdu mikla Nr. 4.

Limēniski: 9. Lento. 4. Oaze. 7. Atoms. 9. Klabata. 11. Ēkas. 13. Eras. 15. Solis. 16. Asaka. 18. Iza. 20. Spa. 23. Auka. 25. Utis. 26. Slaists. 29. Epika. 30. Alise. 31. Isera.

Stateniski: 1. Lodes. 2. Talsi. 3. Ota. 4. Oma. 5. Astes. 6. Sausā (Daugava). 8. Obe. 9. Kalmiks. 10. Ararats. 12. K. o. K. 14. Aka. 17. Talka. 19. Zāles. 21. Putas. 22. Astra. 24. iiii. 27. Ape. 28. Ski.

Vizītkaršu mikla.

Viņai garšo zemenes krējumā.

Slepenraksts.

Atslēgas vārdi:

Skurbulis	Saulainām rokām
Ābecnieks	atnāca burvis,
.Doms	atslēdza smiedamies
Tuvredzība	debesu durvis.

Pastmarku stūrītis

„1942. g. pastmarkas diena“ Vācijā.

Sakarā ar „1942. g. pastmarkas dienu“ Vācijā iznākusi jauna marka violetā krāsā 6+24 fen. vērtībā, kā arī speciāls šīs dienas zīmogs. Ar šo speciālziņogu pastmarkas (tikai Austrumu apgabalā kursējošās) var apzīmogot arī mūsu krājēji Rīgas galvenā pasta kantorī vācu dienesta pasta nodaļījumā (pēdējais lodziņš kreisā pusē).

Dīvas mūsu marku serijas par piemiņu zemes atbrīvošanai no boļševikiem.

1. Latgales atbrīvošanas serija.

Pēc boļševiku izdzīšanas no Latgales 1920. g. pavasarī, toreizējā Latvijas valdība tā paša gada 24. martā izlaida piemiņas marku seriju —

mūsu krājējiem pazīstamās „Latgales atbrīvošanas markas“. Šai serijai bija tikai 2 vērtības: 50 kap. un 1 rublis. Markas zīmējis prof. R. Zarriņš, tās iespiestas akmens spiedumā uz vienpusīgi apdrukātām

(negatavām) Bermonta - Avalova naudas zīmēm, robotas 11½ un 11¼.

50 kap. olīva-rozā	1.363.716 gab.
1 rublis zilzaļa-dzeltenbrūna	999.972 „

Šai serijai diezgan daudz dažādību, kuŗas visas nav atzīmētas Michel'a u. c. katalogos. Vispirms, atšķirība zīmējumā — katrā loksnē 27 markas ar „šauro roku“ apakšējai figūrai. Vienu reizi katrā 50 kap. loksnē ir marka ar aķīti pie cipara 5 un katrā 1 rubļa loksnē marka ar punktu zvaigznē. Gandrīz vienādā vairumā ir 11½ un 11¼ robojumu. Krāsu toni pie abām markām sastopami no gaišākā līdz tumšākam. Neliela daļa marku iespiesta uz plāna, caurspīdīga papīra.

1 un 2 latu marku varianti.

1 un 2 latu markās ar veco ūdenszīmi (Michel'a Nr. 98 un 99) sastopami papīra un krāsu varianti, kuŗi līdz šim nav atzīmēti. Augšminēto marku iespiešanai izlietots krājumā esošais 50 un 100 rubļu papīrs, kas ir biežāks un stingrāks. Bez papīra šim iespiedumam izlietotas arī 50 un 100 rubļu krāsas — 1 lats iespiests tumšbrūnā-gaišbrūnā un 2 lati — tumšzilā-gaišzilā krāsā, kamēr vēlākie 1 un 2 latu iespiedumi iespiesti uz plānāka papīra un stipri gaišākos krāsu toņos. Skaitliski pirmā iespieduma markas ir mazāk, kādēļ variantu krājējiem ieteicams savus dubletu krājumus pārbaudīt un tos papildināt. H. Riekstiņā.

ZIVJU CENTRĀLE RĪGĀ, PARKA IELĀ 8 APVIENO

KONSERVU FABRIKAS
„KAIJA“, DAUGAVA
„LATVIJAS KONSERVI“

ZIVJU APGĀDU
UN
ZIVJU PĀRSTRĀDĀŠANAS
UZŅĒMUMUS
LIEPĀJĀ, VENTSPILĪ, KOLKASRAGĀ,
ROJĀ, ENGURĒ, SLOKĀ, SKULTĒ,
AINAŽOS UN RĪGAS JŪRMALĀ.

NO MĀTES TĒRPA

Ja māte kādreiz paskatītos savā drēbju skapī, tad allaž atrastos kāds tērps, kas vai nu kļuvis pamazs vai arī citas vainas dēļ nav vairs ērti valkājams. Bez lielas galvas laužšanas var pateikt, ka tur iznāks jauna rota Maijai vai Juritim — kuņam nu tā vairāk vajadzīga. Šoreiz izvilkām no skapja tērpu, kas sastāv no svārkciem un vestes. Maijai te iznāk lieliska bolero kleitiņa, bet, ja laimests kritis Juritim, tad darba vēl mazāk — vestes piegriezums paliek gandrīz tas pats.

SĀKSIM AR KARTUPEĻIEM

Ja kaut kas nav kārtībā, tad mēs tagad sakām: nu jā, tas ir karš. To mēs sakām arī tad, kad lasām jaunas receptes, kur aizdara mazāk nekā miera laiku receptēs. Taču šodien gribētos teikt, ka karš atnesis kaut ko tīri noderīgu: proti, namamātei, kuņai tagad vairāk jālauza galva ģimenes pabarošanai, jāpadomā arī par dažādu barības vielu vērtību, par ko agrāk ne visai labprāt interesējāties. Tagad svarīgākais ir jautājums: kā pēc iespējas izmantot to, ko mēs varam dabūt.

Nu, tad sāksim vispirms ar kartupeļiem. Tiem piemīt teicamas barotājas īpašības, tos var dažādi sagatavot un, galvenais, tie mums katram pie rokas. Protams, mēs gribam no sava kartupeļu pūra gūt vislielāko iespējamo labumu. Un ja tā, tad mēs kartupeļus nevārām, bet sautējam vai cepam. Un tā kā tikai nedaudzām namamātēm pieder īpašs tvaikojamais katls, kur kartupeļus izsautēt bez ūdens, tad mēs tos vienkārši sautējam pašu kartupeļu sulā. Ievērojot, ka kartupeļi satur apm. 48 proc. ūdens, tos iespējams pagatavot ar nelielu taukvielu daudzumu. Kartupeļi sevišķi garšīgi, kad tos aizvākotā traukā sutina uz lēnas uguns, pamazām uguni palielinot. Uz lielas uguns tie gan ātrāk izcepas, taču prasa vairāk taukvielu. Sautējot vai cepot zaļus kartupeļus, mēs ietaupām taukvielas, jo vārīti kartupeļi cepot prasa vairāk taukvielu, pie tam pilnīgi zaudējot vērtību. Tā tad — ja lietojam ceptus kartupeļus, tad nekādā ziņā tos iepriekš nenovārit. Turklāt, pagatavojot kartupeļus pašu sulā, ar nelielu taukvielu piedevu, un tādējādi izmantojot kartupeļu barotāju vērtību visā pilnībā, mēs organisma prasības apmierināsim ar mazāku daudzumu, bet ēdisim ar lielāku baudu, kas savukārt veicina labāku sagremošanu.

Galvenais noteikums: traukam labi jānoslēdzas. Tādā gadījumā mēs ar ēdamkaroti kausēta sviesta izcepsim veselu kilogramu sakņu. Mēs ietaupām arī laiku, jo aizvākotī dārzāji ātrāk gatavojas. Tā tad mums vajaga arī mazāk kurināmā. Lietojot pannu (arī elektrisko), to var cieši noslēgt ar katla vāku vai šķīvi.

Kartupeļus mēs varam cept eļļā, taukos, vai sviestā. Bet tas nenozīmē vis to, ka mēs paņemsim ēdamkaroti no mūsu 200 gramu paciņas. Sviests vispirms jāuzvāra, jāļauj tam nostāties, tad nosmeļ putas, jo vērtīgs ir tikai dzidrais sviests. Piena daļas, kas paliek trauka dibenā, var izmantot citur. Mazbērna barībā tās labāk nelietot, lai bērna organisms neiegūtu pārāk daudz skābes.

Kausēt sviestu? Atdalīt piena daļas? Vai tas nav izšķērdīgi? Gluži otrādi: cepot ar nekausētu sviestu ēdiens bieži piedeg, kaut arī mēs nemtu divkārtotu sviesta daudzumu, jo sviesta piendaļas veicina piedegumu. Otrkārt, kausējot sviestu, atdalām kaitīgās skābes un tā tad taupām veselību. Katrā ziņā ir ekonomiski aprēķināt, cik sviesta nedēļā varam ziedot ēdīnu gatavošanai, un šo daudzumu izkausēt.

Lūdzu uzņemē man kaut ko!

Jums salst? — Man gan ne!

Kam gadās būt kopā ar bērniem, tam bieži būs jādzird lūgums: „Lūdzu, uzņemē man kaut ko!“ Tas tad ir viens no tiem retajiem mirkļiem, kad mēs par savām spējām mācāmies spriest drusku pieticīgāk nekā parasti. Ar lielām mokām gan kaut ko dabūjam gatavu un tad krietni vien nobrināmies, cik grūti uzņemēt zirgu tā, lai tas neizskatītos kā suns. Nu, bērni mēdz būt pateicīgi un nav pārāk kritiski. Kas reiz redzējis, kādā laimē un izbrīnā bērni nolūkojas veiklā zīmētājā, kas dažos mirkļos uzbūz uz papīra dzīvniekus, cilvēkus, kokus un mājas, tas arī pats vēlēšies būt labā krusttēva vai krustmātes vietā. Un tiešām, nav grūti mazliet izkopt savas spējas, lai darītu mazajiem prieku.

Pietiks dažu stundu un nedaudz pacietības, lai piesavinātos mākslu „uzņemēt kaut ko“. Vispirms jāiegādājas daži paraugi. Kas nedaudzās raksturīgās līnijās parāda lāča, zaķa vai oītu kustoņu „pirmveidu“. Šie paraugi labi jānovēro un tad ar zīmuli viegli jāvelk pa tām pašām līnijām, lai ievingrinātu rokas muskuļus. Tad baidīte jāzīmē tik bieži, kamēr mēs to esam, tā teikt, iemācījušies no galvas. Un ar laiku varēsim savu lāci, lauru un ziloni dažos vilcienos uzburt uz papīra mazo draugu acu priekšā. Bērniem jo sevišķi patīk zīmējumi vienā vilcienā, kur zīmulis ne mirkli neatraujas no papīra un nepārtrauc līniju.

KĀ UZGLABĀT MAIZI

Ja jūs dažādas maizes šķirnes glabājat kopā vienā kastē, tad bieži gadās, ka tā paliek mitra un negaršīga un ātri appelē. Mazs trauciņš ar sāli, ko novietojam kastes vienā stūrī, ir brīnumdaris, kas pasargā maizi no pelēšanas. Sāls uzsūc sevi lielo daļu mitruma.

Attēlā pa labi: sausu maizi, ko gribam izmantot ēdiena gatavošanai un iemērkt, vispirms labi aprīvējam no visām pusēm. Tā maizi atbrīvojam no garozas, kas ļoti lēni mirkst un iegūstam rīvmaizi.

ĒS par to gmejam!

TASS atsauc zīgas, it kā Staļins ar Idenu būtu vlenojušies, ka Bosfors un Dardaneļi jāpakļauj Padomju savienībai!

TASS'a židiņš: „Pie Mozus bārdem! Ka es jums sak, papaša Staļin ne maz druseļņ negrib tās Dardaneles vai Bosfores!”

KURPNIĒKU ARTELIS „STAĻINA ZĀBAKS”

1940. gadā, kad pēc boļševiku parauga pārkārtoja visu Latvijas saimniecisko dzīvi, septiņi židi nodibināja kurpnieku arteli „Staļina zābaks”. Viņi atņēma trijiem latviešu kurpniekiem viņu privātās darbnīcas un amatniekus nodarbināja par noteiktu dienas algu, bet paši sevi ievēlēja arteļa vadībā. Pirmā darbības mēneša beigās šis artelis bija pagatavojis 28 pārus zābaku, ko nodeva attiecīgam valsts tirdzniecības uzņēmumam. Gaidot naudu, septiņi židi sāka dalīt arteļa peļņu. Pēc ilgām debatēm nobalsoja, ka jādala septiņās līdzīgās daļās. Tā kā neviens nezināja, cik par zābakiem gostorgs maksās, nolēma izrēķināt, par cik pāriem zābaku katram jāsaņem. Arteļa plānotājs Icīks Zilberfukss paņēma papīru un izdalīja 28 uz 7 šādi:

13
13
13
+13
13
13
13
—
21
+ 7
28

— Trīs un trīs ir sese, — viņš skaitīja, — sese un trīs ir devīne... Trijniekus saskaitot, iznāca 21, to viņš pierakstīja; tad skaitīja tālāk: — Vēns un vēns ir dive... Iznāca 7; to viņš parakstīja zem 21 un saskaitīja. Riktig gan: katram trīspacmit, pavisam difdesmitaston!

Arteļa priekšsēdētājs Movša Kontarovičs nolēma pārbaudīt ar reizināšanu:

13
× 7
21
+ 7
28

— Septiņi reiz trīs — difdesmitvēni, — to viņš uzraksta. — Septiņreiz pa vēns — septiņi, — arī to viņš uzraksta, un kad saskaita, tiešām iznāk 28.

Četri pārējie vairs nerēķināja, jo lieta skaidra: no visas arteļa produkcijas — 28 pāriem zābaku, uz katra no septiņiem židiem iznāk 13 pāri! Drusku anekdotiski, bet tāda jau bija visa viņu saimniekošana.

Ž. C.

PIRMĀ DOMA.

„Biedri, arī ģenerālis Ziema nevar mums vairs palīdzēt!”

„Ko, vai arī viņu Staļins liec noņaut?”
(„Simplificissimus”)

Kurpnieku arteļa „Staļina zābaks” vadība aprēķina peļņu.

NESSVETĀ TRĪSVIENĪBA: Domā stumt un tiek stumti.

(„Kladderadatsch”)

1942. g. jaungads Vašingtonā.

(„Das Reich”)

Pēdējā vēlēšanās.

Padomju savienībā notverts un notiesāts uz nāvi kāds kramplauzis un laupītājs. Pirms nošaušanas viņš lūdz to vēl uzņemt boļševiku partijā.

„Kādēļ?” viņam jautā. „Tas taču tikpat vairs nepalīdzēs.”

„Lai nepalīdz,” viņš atbild. „Tad vismaz būs par vienu īstu nelieti mazāk!”

PIRMIZRĀDES

J. Raiņa drāma „Mila stiprāka par nāvi“
Dalles teātri. Frida — Olga Krūmiņa, Ja-
kubovskis — Kārlis Veics.

Maija — Irma Laiva, Heils — Alberts Mi-
ķelsons.

Mucenieks, netrūkst arī J. Lejiņa — Pi-
čuka, M. Vērduņa — Tautkšņa un P. Dumpja
— Rindēna.

Jaunajā „No saldenās pudeles“ uzvedumā režisors A. Amtmanis-Briedītis šoreiz svītrojis visu lieko, turēdamies cieši pie Blaumaņa teksta. Tā šoreiz izpaliek dziesmas un dejas, kas bija iespraustas iepriekšējos uzvedumos, bet respektēts autors, izveidojot Blaumaņa iecerētos varoņus reāli-psicholoģiskā tēlojumā. Uzveduma garam pieskaņotas dekorācijas veidojis J. Dzenis.

^ J. Raiņa drāma „Mila stiprāka par nāvi“
Dalles teātri.

Teiksmainās Turaidas Rozes mīlas traģēdiju, kas kādreiz norisinājusies Krimuldas un Turaidas apkārtnē, ar drausmu izskaņu noslēdzoties Gūtmaņa alā, redzam atkal uz Dalles teātra skatuves.

Kaŗa laukā atrastās meitenes Maijas gaišais, leģendārais tēls Raiņa drāmā „Mila stiprāka par nāvi“ izveidots par drošu un stipru personību, kas skaudri cīnās par savas lielās mīlas piepildījumu. Ar savu skaistumu un dvēseles spēku Maija ne tikai valdzina cilvēkus, bet spēj arī valdīt par tiem, kādēļ ļaudis tai piedēvējuši burves spēku. Maijas tuvumā rāms top vistrakākais krogus dauzoņa, un pat putni droši laižas Maijas atvērtajā logā. Maija spēj savaldīt arī sava ligavaiņa, krietnā dārznieka Heila lielo greizsirdību, kad viņu starpā pūlas nostāties nevaldāmais, mežonīgais poļu virsnieks Jakubovskis, bet pret pana varmācīgo kaislību Maija beidzot vairs nespēj cīnīties. Ar viltību un rupju spēku

polis gandrīz uzvar Maiju, bet, lai nebūtu viņam jāpadodas, Maija labāk dodas nāvē, palikdama uzticīga savam saderinātam.

Uzvedumu iestudējis režisors K. Veics, reizē tēlodams arī kareivīgo poli Jakubovski. Apgarotu, iekšķīgi spēcīgu Maijas tēlu radījusi I. Laiva, bet dārznieku Heilu tēlo Alb. Miķelsons. Pārējās lomās vēl redzami — L. Šmits — Skudritis, Z. Silīņa — Līziņa, E. Ferda — krogus Grietiņa, O. Krūmiņa — Frida u. c. Dziesmas un dejas komponējis M. Zariņš. Dekorācijas darinājis O. Skulme.

L. Fodora lugu „Gatavības apliecība“, kurā risinātas skolotāju un skolnieku attiecības, reizē rādot arī psiholoģiski zīmīgas, dziļi cilvēcīgas īpašības draudzības, mīlestības un pienākuma priekšā, režisora J. Jurovska vadībā iestudējis Tautas teātris. Galvenās lomās — M. Štāle, O. Starka-Stendere, A. Skuja, V. Silenieks, E. Silgailis u. c. Dekorators V. Valdmanis. V. R.

R. Blaumaņa luga „No saldenās pudeles“
Rīgas Latviešu teātri. Marija — Milda Zī-
lava, Mārtiņš — Rūdolfs Mucenieks.

Auce — Anta Klinte,
Plēnks — Jānis Lejiņš.

Rīgas Latviešu teātris uzsācis darbību bij. Nacionālā teātra telpās, atklāšanas izrādei kā sengaidītu viesi izvēlēdamies Blaumani, iesildot skatītāju sirdis ar lugu „No saldenās pudeles“.

Uz skatuves redzama gandrīz vai visa sen pazīstamā un iemīļotā teātra aktieŗu saime — tur L. Špilberģe — Ezernieku māte — gauži norūpējusies par savas meitas Marijas neiecietību pret daudzajiem preciniekiem, bet Milda Zilava ir nedomā tos pacienāt no saldenās pudeles... A. Klinte jau pirmajā cēlienā visus iepriecina ar savu iejūtīgo, sirsnīgi naīvo Auces tēlu, bet E. Ezerniece — Lavīze — jau parādoties vien ar lielo cūku kaujamo tuteni rokās, tūlīt ievēd kārtību. Tādas kā redzētas ūsas, kas negribot modina gluži baīgas atmiņas, pīpi ar liku kātu iespraudis zobos K. Lagzdiņš, ar to vēl vairāk pasvitrodams slinkā, blēdīgā un kašķīgā Kriša raksturīgos vaibstus. Acis un sirdi iepriecina staltais Mārtiņš — R.

L. Fodora luga „Gatavības apliecība“ Tautas teātri. Skolniece — O. Udre, Dr. Rehtīģis — E. Silgailis.

Valodu zināšana atvieglo ceļu uz kultūras apcirkņiem. Arodbiedrību centrālās savienības organizētos vācu valodasursos strādniekiem ir izdevība iemācīties šo valodu, lai varētu smelties vērtīgas atziņas vācu tautas kultūras bagātajos apcirkņos. Šo izdevību tūkstoši latviešu darba ļaužu iznanto ar prieku, jo vairāk kā gadu bij. Latvijas brīvvalsts teritorija bija atgriezta no jebkādas kultūras saskares ar Vakareiropu un židu-boļševiku vara centās ar visām saknēm izrāvēt visu to, kas kultūrālā ziņā liktu mums atcerēties Vakareiropu. Apmaiņas notiek grupās ar 20—25 klausītājiem katrā.

Kāda ACS vācu valodas kursantu grupa ar kursu vadītāju — universitātes lektoru A. Springu.

Neraugoties uz kara apstākļiem, vācu filmu rūpniecībā darbi rosīgi turpinās. Jaunās vācu filmu mākslas pamatā likts princips, ka filmai jāizceļ un jāstiprina tautas radošais gars. Filmai jābūt virzītājai un ceļa rādītājai. Blakus nopietna satūra mākslas filmām galavo arī vieglākas jautrības filmas atpūtas brīžiem.

Lillian Harvey's un Will Fritsch's filmā „Laiques bērni”.

Annemarie Ullrich's filmā „Balss no Elera”.

Darbību sākot, Rīgas Latviešu teātris rāda Rūdolfa Blaumaņa lugu „No saldenās pudeles”. Ezerlauku māte (Ludmila Špilberģe), Lavize (Emma Ezeriņa), Marija (Milda Zilava).

Ceļā uz senu tradīciju

Generālkomisārs valsts padomnieks Dr. Drechslers, atklādamis mākslas izstādi Rīgā, — izstādi, kurā piedalās neviens daudz mūsu mākslinieki, bet arī mākslinieki — frontes karavīri, — savā runā atzīmēja mūsu zemes mākslas darbu lielo radniecību ar

dažiem Lielvācijas novadiem. Pasvitrodams pastāvošos ciešākos sakarus abu zemju tautas māksla, generālkomisārs aplūkoja arī Rīgas celtniecības ievērojamākos paraugus — Doma un holševīku līši nopostīto Sv. Pēteru baznīcu. Pakavējies pie šo abu celtnu pārstei

Uina Geistaute - Kovaļevska — Meitene baznīcā.

M. Celmiņa — Egles.

N. Bogdanovs - Beļskis — Bērnu koris.

dzošas radniecības ar līdzīgām celtnēm Lībekā Rāceburgā un Rostokā, generālkomisārs piegrīzās šodienas (pēdējos simts gados) tēlojošai mākslai, kas nav jāvusi ietekmēties no Pēterpils akadēmijas (izņemot nedaudzus māksliniekus), kā to varēja sagaidīt divi simti gadu ilgajā krievu virskundzības laikā, bet gluži otrādi — plaukusi kultūrālās attiecībās ar Vāciju. To liecinot apstākļi — daudzo šejienes mākslinieku izglītības smelšanās Drēzdenē, Diseldorfā un Minchenē. Daudzi no šiem māksliniekiem palikuši Vācijā, pat darbojušies par profesoriem vācu akadēmijā.

„... Mēs tā tad redzam, ka gadu simteņiem ilgi kultūras un mākslas vērtību apmaiņa starp Vāciju un Austrumu apgabalu nesusi bagātīgu svētību. Mēs tādēļ ar tiesību ceram, lai šīs kultūrālo un māksliniecisko vērtību apmaiņas daudzpusīgās tradīcijas atkal atsāktu un nākotnē visdzīvākā kārtā koptu un visiem spēkiem izveidotu...”

Arī par tekošā laika mākslas attīstību runādam, generālkomisārs velk paraleles starp mūsu un Lielvācijas mākslinieku ieskatu maiņu attiecībā par mākslinieciskās pēdējās izglītības iegūšanas iespējamību tikai ārzemēs, piem., Parīzē vai Romā. „...Šos ieskatus,” teica generālkomisārs, „uzvarējuši centieni — dibinoties uz savas zemes mākslas tradīcijām, sakņojoties zemē un asinīs — līdzināt jaunus ceļus ar lauku dzīvi un

atsākumu mākslā

MĀKSLAS IZSTĀDE
RĪGĀ, PILSĒTAS
MĀKSLAS MŪZEJĀ
22. I — 22. II 1942.

Edgars Kalniņš — Pavasaris.

D. Gudleibs-Cyrlis — Pēteru baznīca.

darbo saistītai un nopietnai mākslai. Šie centieni devuši redzamus panākumus, un, pēc mana atzinuma, mums jādara viss, lai palīdzētu šiem māksliniekiem, kupi pateicoties viņu atbildības sajūtai un radīšanas spējām, kā arī amatnieciskajai prasmei, nes sevi aicinājumu pildīt, atmodināt un mākslinieciski atveidot katrā tautā un tās zemē snaukušās pamatvērtības. Pie tiem mēs pieskaitām no vecākās paaudzes Jāni Rozentālu, Johanu Valteru-Kuravu, Richardu Zarriņu un tagadējo šīs zemes vecmeistaru profesoru Vilhelmu Purvīti.

Savu uzrunu gribētu noslēgt ar apliecinājumu, ka mana interese un gādība arī turpmāk būs veltīta kultūras un sevišķi mākslas attīstībai."

Ik dienas pārpildītās izstādes telpas, gan Lielvācijas armijas karavīriem, gan civiliem apmeklētājiem, kā arī tas, ka daudzus mākslas darbus ieguvis Reichskomisāriāts, Ģenerālkomisāriāts, Apgabala komisāriāts un privātie mākslas krājēji, labākā liecība par senu tradīciju atsākumu mākslā.

Šinī numurā, ierobežoto telpu dēļ, ievietojam tikai daļu Reichskomisāriāta iegūto darbu attēlu.

Arijs Skride — Ventspils osta.

No alus brūžiem sapemto raugu vispirms skalo īpašos akmeņos, atdalot liekās rūgtuma vielas.

Fabrikas laboratorijā izstrādā metodes jaunu vitamīnu un hormonu preparātu izgatavošanai.

JAUNAS UZTURVIELAS TAUTAS VESELĪBAI

Centrsviedes aparātos no alus rauga masas atdala lieko ūdeni un rauga šūnu apvalku, iegūstot tīru buljonu.

Jaunais laiks, atbrivojis cilvēkus no bojševisma verdzības žņaugiem, izraisījis jaunu darba rosmi, jaunu iniciatīvu. Bez speciālām celtnēm un komplicētām iekārtām, bez iepriekšējās reklāmas Rīgā jau 4 mēnešus darbojas vitamīnu un hormonu fabrika inž. ķīm. A. Ošiņa vadībā, ražojot augstvērtīgu buljona koncentrātu ar bagātīgu B vitamīna saturu.

B vitamīns nepieciešams dzīvam organismam kā vielas rosinātājs un nervu sistēmas darbības regulētājs. Tas sevišķi vajadzīgs mātēm - zīdītājām un bērniem. Ikdienas uzturā B vitamīnu organismam sniedz rupja rudzu, kviešu vai miežu maize, bet baltmaizei šī vitamīna nav. B vitamīna trūkums rada slimību, ko pazīst ar nosaukumu — beriberi.

Par izejvielu jaunā uztura līdzekļa pagatavošanai lieto alus raugu, kas pēc vitamīnologu pētījumiem ir viens no bagātākajiem B vitamīna avotiem. Vācijā šī vitamīna iegūšanai no alus rauga Hamelnā jau ilgu gadu darbojas plaša vitamīnu fabrika, kuras ražojumus priekš kara eksportēja uz ārvalstīm. Tagad fabrikas ražojumi ir vērtīga piedeva frontes cīnītāju uzturam. Jaunā fabrika pārstrādā visu Rīgas brūžu alus raugu, iegūstot ap 100 kg buljona koncentrāta dienā. Bez bagātīgā B vitamīna satura, buljona koncentrātā atrodas arī smadzeņu barotāja viela lecitīns, fosforskābe un sēra savienojumi, kas nepieciešami kārtīgai sirds darbībai. Buljona koncentrātu var lietot kā piedevu sakņu zupām, mērcēm, salātiem. Garšīgu buljonu var pagatavot arī koncentrātu atšķaidot ar vārošu ūdeni attiecībās 1:10, vai 4—5 tēj. kapotes glāzē ūdens.

Jaunās vitamīnu un hormonu fabrikas darbs vēl tikai sākumā, bet fabrikas vadītāju iniciatīva tai paveik plašas izredzes nākotnē. Jau tagad fabrika no alus rauga un saknēm uzsākusi gatavot mērci, kas bez B vitamīna satur arī daudz C vitamīna. Fabrikas laboratorijā pabeigti mēģinājumi C vitamīna iegūšanai no skujām, un šī preparāta ražošanu cer uzsākt visā drīzumā. Fabrikas farmācijas daļas vadītājs mag. pharm. J. Rudītis laboratorijā sekmīgi veic pētījumus par dažādu hormonu ražošanu no dzīvnieku dziedzeriem, ko lopkautuves līdz šim neizmanto. Nav tālu laiks, kad tautas veselības uzturētājus hormonus, ko līdz šim ievada no ārzemēm, tabletēs un ampulās ražos Rīgas vitamīnu un hormonu fabrika.

J. M.

Lai vitamīnaļem bagātals buljons iegūtu vajadzīgo koncentrāciju, to tvaicē vakuuma aparātā.

1 litru pudelēs, pa kilogramam katrā, buljona koncentrātu izsūta „Vienības” un Rīgas 2. tirdzniecības uzņēmuma veikalos, kur vērtīgo uzturvielu sapem patērētāji.

-7.2.42

Sarmotā diena